

NORDEN – en bæredygtig og integreret region?

Baseline rapport for Vores vision 2030

Indhold

Förord	3
Indledning	4
Status for Vores vision 2030	10
Et grønt Norden	16
Et konkurrencedygtigt Norden	27
Et socialt bæredygtigt Norden	38
Metode	50
Bilag 1 – Nordiske indikatorer for Vores vision 2030	56
Bilag 2 – Referencepunkter	60
Om denne publikation	66

Denne publikation findes også som en webtilgængelig online version: pub.norden.org/politiknord2021-724/

Förord

Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region till år 2030. Det är Nordiska ministerrådets vision för det nordiska samarbetet och en ledstjärna för mig i mitt arbete som generalsekreterare.

De nordiska länderna är redan långt framme i arbetet med hållbar utveckling, och vi rankas högst i internationella rankingar kring uppnåendet av de globala målen för hållbar utveckling. Samtidigt står vi fortfarande inför flera gemensamma hållbarhetsutmaningar som måste hanteras. Inte minst gäller det hur vi skapar en ekologiskt hållbar utveckling, utan ohållbar konsumtion och produktion, och som adresserar klimatförändringarna och biodiversitetskrisen.

De nordiska länderna är även bland de mest integrerade regionerna i världen, men arbetet för att eliminera gränshinder måste fortsätta. COVID-19 pandemin har också påmint oss om att den fria rörligheten lätt utmanas i kristider.

Vad är tillståndet för hållbarhet och integrering i den nordiska regionen just nu? Vad är vår startpunkt för det vidare arbetet med att uppnå visionen om att bli världens mest hållbara och integrerade region? Det är de frågor som vi försöker besvara i denna utgångslägesrapport för Vår vision 2030. Rapporten bygger på de nordiska indikatorerna för Vår vision 2030 som ger en överordnad bild av den nordiska regionens utvecklingen mot visionen.

Avsikten är att rapporten ska kunna användas som ett ramverk för den nordiska diskussionen kring hur vi uppnår visionen samt som vägvisare för det framtåtriktade nordiska samarbetet kring visionen. Jag är säker på att rapporten kommer att vara användbar inte bara för beslutsfattare och ämbetsmän i de nordiska länderna, men även för alla andra som är intresserade av den nordiska regionens utveckling mot att bli världens mest hållbara och integrerade region.

Tillsammans har vi nu ett knappt decennium att nå de ambitiösa målen under vision 2030. Det kan tyckas som en lång tid men vi har ingen tid att förlora.

Paula Lehtomäki

Generalsekreterare för Nordiska ministerrådet



Paula Lehtomäki

Foto: Kristian Septimius Krogh/
norden.org



Fotos: Common Ground Media & Norden.org

Indledning

De nordiske statsministre vedtog i 2019 en ambitiøs vision for det nordiske samarbejde. Vores vision 2030 har som ambition, at Norden skal være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030. Det er en ambitiøs vision, og det er derfor vigtigt, at udviklingen følges tæt for at vide, hvor langt Norden er fra at opnå visionen.

Nordisk Ministerråd har derfor bedt Rambøll Management Consulting om at udvikle en baselinemåling for Vores vision 2030. Sigtet har været at vurdere, hvor Norden som region er ved startpunktet for at realisere Vores vision 2030. Baselinemålingen tager afsæt i 45 nordiske indikatorer for Vores vision 2030 fastlagt af Nordisk Ministerråd, og det har været sigtet at udvikle en enkel og letforståelig metode for at fastlægge en baseline og den efterfølgende monitorering af status. Baselinerapporten vil blive anvendt som vejviser for Nordisk Ministerråds arbejde med handlingsplanen for visionen og vil blive fulgt op af løbende statusrapporter.

Som en del af det nordiske samarbejde om Vores vision 2030 har de nordiske samarbejdsministre desuden besluttet at etablere et netværk af nordiske civilsamfundsaktører. Målet er at organisationerne høres og bidrager med indspil til arbejdet med visionen. I udviklingen af baselinemålingen har en kreds af nordiske samfundsaktører derfor også været inddraget.

Baggrund

Vores vision 2030, der blev vedtaget af de nordiske statsministre i august 2019, sætter ambitiøst retningen for, at Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region frem mod 2030¹.

”

Når vi tager store skridt, er det lettere at gøre det sammen. Transformationen af Norden til den mest bæredygtige og integrerede region i verden i 2030 er ikke en nem bedrift. Men når landene er klar til at arbejde sammen, gør det vejen derhen lettere for os alle.

Una Hildardóttir, Det Islandske Ungdomsråd (LUF), Island

1. De nordiske statsministres deklaration om Vores vision 2030 kan findes her: <https://www.norden.org/da/declaration/vores-vision-2030>.

Vores vision 2030 tager afsæt i 2030-agendaen og Parisaftalen, men de nordiske statsministre slår fast, at ambitionen skal sættes højere, og at hastigheden for at indfri ambitionerne skal være hurtigere. Som led i visionen vil Nordisk Ministerråd særligt sætte på tre strategiske prioriteringer: et grønt Norden, et konkurrencedygtigt Norden og et socialt bæredygtigt Norden.

De nordiske samarbejdsministre besluttede i september 2020 en række nordiske indikatorer for Vores vision 2030. Formålet med de nordiske indikatorer er at følge udviklingen i den nordiske region i forhold til visionen. Der er i alt 45 nordiske indikatorer for Vores vision 2030, der er knyttet til visionens tre strategiske prioriteringer, hvor hver prioritering omfatter fem fokusområder, der hver har tilknyttet tre indikatorer. Der er en tydelig kobling mellem de nordiske indikatorerne og de globale bæredygtigheds mål i Agenda 2030. Det er med afsæt i de 45 nordiske indikatorer, at baseline og statusmålinger for visionen kan fastlægges. Et overblik over de 45 nordiske indikatorer er vedlagt som bilag 1.

Baseline for Vores vision 2030

Formålet med baselinemålingen er med afsæt i de 45 nordiske indikatorer for Vores vision 2030 at vurdere, hvor udgangspunktet er for Norden som region i forhold til at opfylde visionen om at blive verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030.

Baselinemålingen er en vurdering af Norden som samlet region, og derfor er data for de 45 indikatorer et udtryk for Nordens *samlede* status og ikke opdelt på de nordiske lande hver for sig. Der er tale om et det fælles nordisk aggregat, der er vægtet efter befolkningernes størrelse i de nordiske lande. Der er for nogle indikatorer forskel på, hvordan de nordiske lande klarer sig, men fordi Vores vision 2030 er en vision for det nordiske samarbejde, har det ikke været et fokus for baselinemålingen at løfte disse forskelle frem.

Baselinerapporten beskriver de overordnede resultater af baselinemålingen med afsæt i en vurdering af status og udvikling for de 45 nordiske indikatorer og suppleret af perspektiver fra de nordiske samfundsaktører, der har været inddraget i baselinemålingen. Det har været målet at udvikle et enkelt monitoreringssystem, der giver mulighed for at vurdere status ved baseline og fremadrettet. Derfor er der ikke foretaget en dybdegående litteraturgennemgang eller ekspertinddragelse i forbindelse med vurderingen af de enkelte indikatorer.

De samlede resultater for baselinemålingen vil være tilgængelige på Nordisk Ministerråds hjemmeside. Nordisk Ministerråd vil løbende følge op på status og udviklingstendenser for de nordiske indikatorer for at sikre, at udviklingen er på rette spor.



Går vi sammen i Norden om udviklingen af en fælles nordisk baseline og indikatorer, står vi stærkere, ikke blot fordi vi kan støtte og lære af hinanden de nordiske lande imellem, men også fordi vi på denne måde kan være med til at understøtte en fælles nordisk vision om, at Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region.

Eva Kirstine Fabricius, Dansk Arkitektur Center (DAC), Danmark

Metode for udvikling af baselinemålingen

Metoden for at fastlægge baselinemålingen og de efterfølgende statusmålinger er udviklet af Rambøll Management Consulting. Metoden, der er samlet i en vurderingsmodel, bygger på internationalt etablerede målemetoder for bæredygtighed, der er udviklet som led i Agenda 2030 af EU, FN og Bertelsmann Stiftung. Vurderingsmodellen beskrives kort herunder og er nærmere udfoldet i kapitel 6.

Vurderingsmodellen er sammensat af fire byggesten, der samlet gør det muligt at vurdere de nordiske indikatorer (boks 1). Nemlig *A: Fastlæggelse af øvre og nedre referencepunkt*, *B: Skalering og trafiklys-scoring*, *C: Etablering af modellens benchmark* og *D: Ulighedsvurdering*. De øvre og nedre referencepunkter (byggesten A) er udledt ved hjælp af en trappemodel med det sigte at kvantificere Nordens udgangspunkt og status for indikatoren. Der er med andre ord ikke tale om politisk besluttede målsætninger på nordisk niveau.



Baselinemålingen tilvejebringer en interessant og konkret metode til at vurdere den langsigtede udvikling over tid og identificere landenes største udfordringer og muligheder.

Jari Lyytimäki, Environmental Policy
Centre of the Finnish Environment
Institute (SYKE)

Boks 1. Fire byggesten i metoden for måling af baseline for Vores vision 2030

A: Fastlæggelse af øvre og nedre referencepunkt: For at gøre status og udvikling for de 45 indikatorer målbar er der fastlagt en øvre og nedre grænseværdi (bilag 2). Metoden tager afsæt i en 4-trins trappemodel suppleret af principperne om, at målingen skal være ambitiøs, realistisk og meningsfuld i nordisk kontekst. De fire trin for at fastsætte referencepunkterne er: 1) Nordiske landes målsætninger (vægtet efter befolkningsstørrelse); 2) SDG eller andre internationale målsætninger, som Norden har tilsluttet sig; 3) bedst præsterende EU- eller OECD-lande eller det historiske toppunkt for Norden eller 4) tekniske yderpunkter af skalaen.

B: Skalering og trafiklys-scoring: Modellens præsentation af status og udvikling i målopfyldelse tager afsæt i skalerings- og farvekodningsmetoden, som baserer sig på den årlige 'SDG Development Report (SDR)'. Afstanden mellem den øvre og nedre grænse skales fra 0-100, og der tildeles herefter en score i dette spænd med afsæt i fire lige store kvartiler. Med dette afsæt illustreres status og udvikling for indikatoren gennem en 'trafiklysvisualisering':

Status: Grøn svarer til en skalering fra 75,1-100; gul svarer til en skalering mellem 50,1-75; orange svarer til en skalering mellem 25,1-50 og rød til en skalering mellem

0-25.

Udviklingspil: Baseres på en simpel historisk fremskrivning af udviklingstendensen og kan derfor alene ses som et fingerpeg om den fremadrettede udvikling. Grøn pil betyder, at indikatoren i 2030 er inden for det grønne statusfelt (75,1-100); gul pil, at indikatorens fremskrivning bevæger sig mod det øvre referencepunkt ($>0,5$ pct.), men ikke nok til at nå det grønne statusfelt i 2030; orange pil, at indikatorens udvikling stagnerer ($-0,5-0,5$ pct.) og rød pil, at udviklingen bevæger sig mod det nedre referencepunkt ($>0,5$ pct.).

C: Etablering af modellens benchmark: For at etablere et sammenligningsgrundlag for den nordiske status og udvikling i målopnåelse af indikatorer indhentes der data for top-5 præsterende og sammenlignelige OECD-lande. Der er sammensat af en gruppe af sammenlignelige lande for hver af de tre strategiske prioriteringer.

D: Ulighedsvurdering: Der sker en vurdering af uligheder i forhold til køn, alder og/eller regionale uligheder for de udviklingsindikatorer, hvor data er tilgængelige. Vurderingen er baseret på Theill indekset og understøttes af supplerende statistiske data. Ulighedsvurderingen er alene deskriptiv.

Output af baselinemålingen er en farvebaseret statusvurdering og udviklingspile² for hver af de 45 nordiske indikatorer. Farver for henholdsvis status og udviklingspile skal forstås som følger:

2. Udviklingspilene er baseret på en simpel fremskrivning af den historiske trend uden at inddrage andre variable. Dermed giver udviklingspilene blot et fingerpeg om den videre udvikling.

Status		Udviklingspile	
	På nuværende tidspunkt indfrier Norden ambitionerne		Norden er på sporet
	Der er fortsat udfordringer		Der er moderate forbedringer
	Der er betydelige udfordringer		Udviklingen stagnerer
	Der er store udfordringer		Udviklingen går den forkerte vej

For at kvalificere udviklingen af metoden har der været afholdt en workshop med en ekspertgruppe sammensat specifikt til projektet. Denne ekspertgruppe bestod af deltagere fra Danmarks Statistik, Statistikmyndigheten (SCB), Statistisk sentralbyrå (SSB), Finlands miljöcentral (SYKE), Oslo Centre for Interdisciplinary Environmental and Social Research (CIENS), Nordregio og Nordisk Ministerråds nordiske ekspertgruppe for bæredygtig udvikling. Den udviklede vurderingsmodel og de indledende resultater har også været præsenteret for Nordisk Ministerråds nordiske ekspertgruppe for bæredygtig udvikling ved et møde og en efterfølgende workshop.

Også en række nordiske samfundsaktører har været inddraget i at udvikle og give input til baselinemålingen for Vores vision 2030. Disse samfundsaktører inkluderer både repræsentanter for civilsamfundsorganisationer, forsker- og ekspertinstitutioner og andre relevante aktører på tværs af de nordiske lande. Deres perspektiver er inddraget i baselinevurderingen gennem tre workshops, én for hver strategisk prioritering, og vil indgå i det videre arbejde med *Vores vision 2030*. Fem af disse aktører er desuden blevet bedt om at bidrage med input til citater. Det er de citater, der fremgår i baselinerapporten.

Opdraget har haft fokus på at udvikle en metode og baselinemåling af Nordens status i forhold til Vores vision 2030. Det har ikke været del af opdraget at inddrage andre analyser eller forskning med det sigte for at kunne forklare eller opstille vidensbaserede hypoteser om baggrunden for resultaterne, og baselinemålingen er derfor primært en deskriptiv analyse af, hvor Norden er i forhold at indfri visionen baseret på en måling af de 45 indikatorer.

Baselinemålingen er baseret på de senest tilgængelige data for hver af de nordiske indikatorer. Ingen af indikatorerne – hverken statusvurdering eller udviklingspile – afspejler derfor følgevirkningerne af den globale COVID-19-pandemi 2020-21.

Baselinemålingen som vejviser for Nordisk Ministerråds arbejde med Vores vision 2030

Baselinerapporten er en uafhængig vurdering af Rambøll Management Consulting, der vil blive anvendt som vejviser for nordisk Ministerråds arbejde med handlingsplanen for Vores vision 2030. Udgangspunkt og udviklingstendens vil nemlig være vigtig viden, der kan kvalificere Nordisk Ministerråds arbejde med at styrke en allerede positiv udvikling eller tage hånd om udfordringer eller negative udviklingstendenser.

Det skal dog understreges, at Nordens udvikling mod visionen påvirkes af en række faktorer og indsatser fra Nordisk Ministerråd, de nordiske regeringer og andre nordiske aktører i samspil med den generelle udvikling i verden. Derfor er baselinerapporten ikke en vurdering af Nordisk Ministerråds indsats for at realisere visionen, men en statusvurdering af, hvor Norden som region er lige nu.



Fotos: Common Ground Media & Norden.org

Status for Vores vision 2030

Norden er på vej til at blive en bæredygtig og integreret region, men der er stadig forbedringspotentialer

Baselinemålingen for Vores vision 2030 peger overordnet på, at Norden har et solidt udgangspunkt og generelt set er inde i en god udvikling frem mod at blive den mest bæredygtige og integrerede region i verden. Baselinemålingen peger dog på, at der fortsat er en række udfordringer og forbedringspotentialer inden for særligt *et grønt Norden*. Men der kan også peges på forbedringspotentialer for *et konkurrencedygtigt Norden* og *et socialt bæredygtigt Norden*.

Figur 1 giver et overblik over baselinemålingens resultater opdelt på de tre strategiske prioriteringer. Farvefordelingen i figuren afspejler statusvurderingen af de 15 indikatorer for hver strategisk prioritering. Vurdering af udviklingstendenserne for indikatorerne indgår ikke i figuren, men afrapporteres i de følgende tre kapitler.

Som det fremgår af figuren, er Norden især langt, hvad angår *et konkurrencedygtigt Norden*, hvor man er godt på vej til at indfri ambitionerne. Norden har størst forbedringspotentiale, hvad angår *et grønt Norden*, som er det område, der har flest betydelige eller større udfordringer. Endelig er Norden også langt, hvad angår ambitionerne om *et socialt bæredygtigt Norden*. Her har man på mange områder helt eller delvist indfriet ambitionerne, men står stadig over for enkelte betydelige

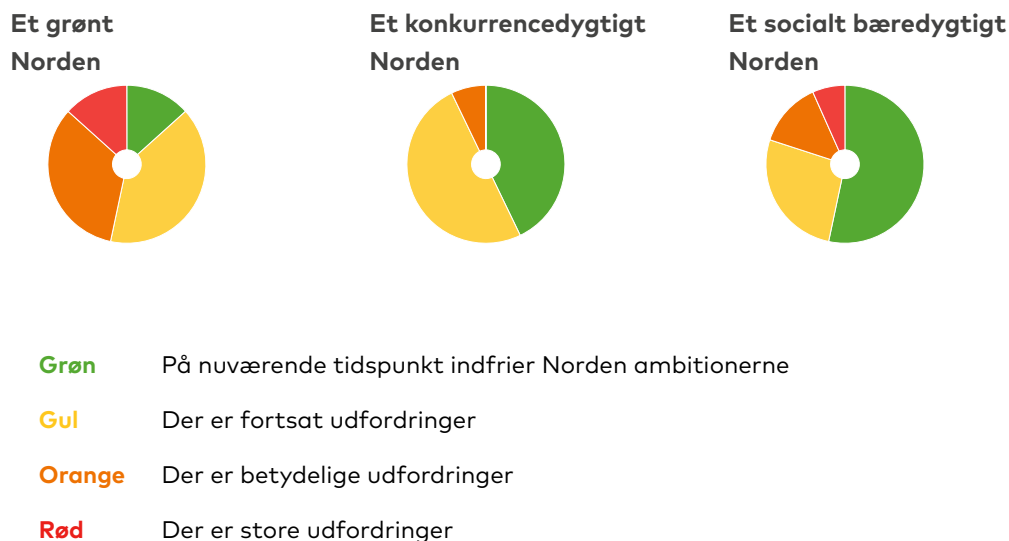
”

Jeg har meget blandede følelser over for den nuværende status. De unge er meget skeptiske i forhold til om vi kan nå vores bæredygtighedsmål, og om vi gør alt hvad vi kan.

Una Hildardóttir, Det Islandske Ungdomsråd (LUF)

eller store udfordringer, hvor Norden kan løfte sig yderligere frem mod 2030.

Figur 1. Overordnet statusvurdering fordelt på de tre strategiske prioriteringer



Selvom baselinemålingen er opdelt i de tre strategiske prioriteringer, skal det understreges, at Nordens udvikling skal ses og behandles ud fra et integreret bæredygtighedsperspektiv. Baselinemålingen peger i den optik på en række synergier mellem de tre strategiske prioriteringer, der er centrale for overordnet at realisere visionen. For eksempel kan ambitionen om *et grønt Norden* styrkes af Nordens stærke position i forhold til grøn innovation og Nordens status som en konkurrencedygtig region. Baselinemålingen peger også på, at grøn vækst og innovation ikke må undergrave social bæredygtighed, og at vækst og innovation generelt skal finde sted med respekt for naturens bæredygtighed. Disse synergier udfoldes nærmere gennem rapporten.

At alle skal med – *leave no one behind* – er et grundlæggende princip for Agenda 2030 og de globale bæredygtigheds mål. Derfor løfter baselineraporten i den udstrækning det er muligt en række uligheder frem i forhold til køn, alder og region. Det har ikke været muligt at få data for uligheder på samtlige indikatorer, blandt andet ikke for *et grønt Norden*. Det er et område, der med fordel kan styrkes fremadrettet.

Nedenfor opsummeres baseline for hver af de tre strategiske prioriteringer kort.

Den grønne omstilling udfordrer

Et grønt Norden

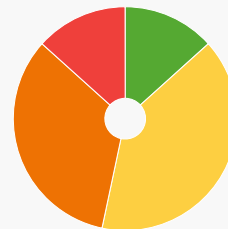
De største udfordringer vedrører den strategiske prioritering *et grønt Norden*. Baselinemålingen efterlader det indtryk, at den grønne omstilling er på dagsordenen i Norden, men at der er behov for at accelerere udviklingen yderligere, hvis ambitionerne om et bæredygtigt og integreret Norden skal indfris.

Baselinemålingen afspejler på den positive side, at Norden er kommet godt på vej, hvad angår grøn innovation og grøn vækst. Blandt andet er der gode takter i forbruget af vedvarende energi og udvidelsen af økologisk landbrugsjord, og udviklingen er så positiv, at ambitionerne på disse punkter ser ud til at blive indfriet i 2030. Den kommunale genanvendelse af affald indfrier allerede nu ambitionerne på området.

På andre områder har Norden endnu ikke indfriet potentialet for grøn omstilling. Det springer blandt andet i øjnene, at udslip af drivhusgasser, energiintensiteten – det vil sige energiforbruget i relation til det økonomiske eller fysiske output og det materielle fodaftryk – ikke på nuværende tidspunkt indfrier ambitionerne på området. Udslippet af forbrugsbaserede drivhusgasser og drivhusgasintensiteten går den rette vej, hvilket er positivt, men udslippet af drivhusgasser stagnerer og vil ikke frem mod 2030 indfri ambitionerne på området, hvis den nuværende udviklingstendens fortsætter. Særligt bekymrende er det, at det materielle fodaftryk øges og dermed går den forkerte vej – også mere end hvad man ser i sammenlignelige lande.

Baselinemålingen peger også på, at beskyttelsen af natur og biodiversitet er udfordret på nogle områder. Det gælder særligt fokusområdet *livet i havet*, hvor blandet andet overgødskningen i Østersøen står frem som en stor udfordring. Holder den nuværende udviklingstendens stik, er der dog moderate forbedringer på vej for overgødskningen i Østersøen, mens fiskebestanden i Det Arktiske Hav og Barentshavet omvendt reduceres og dermed ikke er på sporet. Der findes også udfordringer i relation til fokusområdet *livet på land*, hvor særligt fuglebestanden i landbrugslandskabet over de sidste tyve år er blevet reduceret. Det er dog positivt, at særligt det økologisk landbrug vinder frem.

Det har som nævnt ikke været muligt at vurdere uligheder for *et grønt Norden*, da det ikke har været muligt at finde relevante data. Fremadrettet vil det være interessant at inddrage en vurdering af særligt de regionale uligheder og uligheder relateret til udslip af drivhusgasser.



Stærkt udgangspunkt for et konkurrencedygtigt Norden

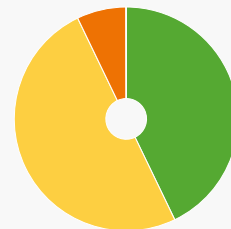
Norden klarer sig bedst, hvad angår den strategiske prioritering af *konkurrencedygtigt Norden*. På en række områder har Norden allerede indfriet ambitionerne, og hvis de aktuelle udviklingstendenser holder stik, vil Norden i fremtiden stå endnu stærkere.

Overordnet tegner baselinemålingen et billede af Norden som en konkurrencedygtig og innovativ region med veluddannede befolkninger og høj beskæftigelse. Udfordringer med skolefrafald slår dog skår i det overordnede positive billede. En anden central udfordring er uddannelsesgabets mellem mænd og kvinder, hvor mænd uddanner sig i mindre grad end kvinder og er i større risiko for skolefrafald. Fordi de nordiske lande i vid udstrækning hviler på veluddannede befolkninger, er det en vigtig udfordring at tage hånd om.

Norden har også et forbedringspotentiale, hvis ambitionerne om at blive den mest integrerede region i verden frem mod 2030 skal indfries. Den nordiske samhandel indfrier på nuværende tidspunkt ambitionerne, men der findes udfordringer, hvad angår både nordisk pendling og den nordiske immigration til andre nordiske lande, hvor udviklingstendensen enten stagnerer eller går den forkerte vej.

Fire indikatorer for den strategiske prioritering af *konkurrencedygtigt Norden* – beskæftigelse i cirkulær økonomi, grønne patenter, partikelforurening i byerne og brugen af offentlig transport – understreger den tætte kobling mellem de strategiske prioriteringer for *et grønt Norden* og *et konkurrencedygtigt Norden*. Eller med andre ord skal fremtidens vækst være grøn, hvis den skal være bæredygtig. Disse fire indikatorer er langt hen ad vejen godt på vej i forhold til ambitionerne, og det understreger et billede af Norden, hvor grøn innovation og forskning er en styrkeposition.

Et konkurrencedygtigt Norden



Den sociale bæredygtighed har et solidt udgangspunkt, men der er stadig udfordringer at tage hånd om

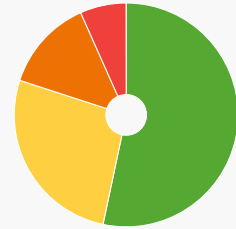
Norden klarer sig næste lige så godt med hensyn til den strategiske prioritering *et socialt bæredygtigt Norden* som for *et konkurrencedygtigt Norden*. Baselinemålingen tegner her et billede af samfund præget af høj social tillid og økonomisk lighed og med sunde befolkningerne, der lever længe.

Baselinemålingen peger dog også på udfordringer i forhold til at opnå ambitionerne på området. Der er et potentiale for at styrke ligestilling på arbejdsmarkedet; fx indfries ambitionerne ikke endnu i forhold til at fjerne kønsopdelingen på arbejdsmarkedet. Og også fædrenes andel af forældreorloven er langt fra ambitionerne om ligestilling. Set i samspil med fokusområdet *god uddannelse til alle* under den strategiske prioritering *et konkurrencedygtigt Norden* så gælder det altså, at selvom kvinder uddannes i højere grad end mænd, så vender kønsuligheden på arbejdsmarkedet 'den anden vej'. Der er også udfordringer at tage hånd om i relation til den beskæftigelsesrettede integration af ikke-EU-borgere – særligt for kvinder med ikke-EU-baggrund.

Det peger i øvrigt på koblingen mellem de strategiske prioriteringer om social bæredygtighed og konkurrencedygtighed. Uden en stærk social inklusion, hvor alle borgere bidrager og deltager i samfund og arbejdsliv, så vil Nordens konkurrencedygtighed og arbejdsstyrke ikke indfri det fulde potentiale frem mod 2030.

Koblingen mellem konkurrencedygtighed og social inklusion gælder generelt, men ikke mindst i relation til den grønne omstilling, der har stort politisk og erhvervsmæssigt fokus lige nu. At sikre en grøn omstilling uden social slagside, hvor alle borgere er med og nyder glæde af omstillingen, er en central opgave på globalt såvel som nordisk plan. Det er med fordel noget, den løbende statusvurdering af visionen kan have øje på.

Et socialt bæredygtigt Norden





Fotos: Common Ground Media

Et grønt Norden

Sammen vil vi fremme en grøn omstilling af vores samfund og arbejde for kuldioxidneutralitet og en bæredygtig cirkular og biobaseret økonomi.

Baselinemålingen peger på, at Norden på nogle områder har et fornuftigt udgangspunkt, men på en række områder fortsat har udfordringer med at indfri ambitionen om et grønt Norden.

Hvis de nuværende udviklingstendenser holder stik, går udviklingen generelt den rette vej. Men for de fleste indikatorer er tempoet for lavt til, at ambitionerne realiseres i 2030. Og for fem indikatorer ser vi endda, at udviklingen er stagneret eller går den forkerte vej.

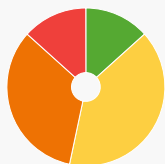
De nordiske samfundsaktører, der har været involveret i baselinemålingen, ser på den baggrund et behov for at sætte mere skub i den grønne omstilling og sikre et mere ansvarligt forbrug og produktion i balance med opretholdelse af naturen.

Figur 2 viser status og udviklingstendens for de 15 indikatorer for et grønt Norden.

”

Den nordiske region, som i sin natur er barsk, smuk, brutal og krævende, giver verden vedholdenhed, modstandsdygtighed og beslutsomhed til at overvinde udfordringerne med de nødvendige midler. Som en økonomisk velhavende region er de nordiske lande ansvarlige for at lede vejen globalt ved at realisere de bæredygtige processer og løsninger for Jorden og livet på Jorden.

Chris McCormick, Design og Arkitektur (DOGA), Norge



**Figur 2. Status og udviklingstendens
for indikatorer for et grønt Norden³**

Klimaindsats	Udslip af drivhusgasser	Udslip af forbrugsbaserede drivhusgasser	Det arktiske isdækkes udbredelse
Bæredygtig energi	Vedvarende energi	Energiintensitet	Drivhusgasintensitet
Ansvarligt forbrug og produktion	Materielt fodaftryk	Genanvendelse af kommunalt affald	Miljømærkning
Livet på land	Beskyttede naturområder	Økologisk landbrug	Almindelige fugle i landbrugslandet
Livet i havet	Beskyttede havområder	Overgødsning af Østersøen	Fiskebestanden i det Arktiske hav og Barentshavet

Status

- = På nuværende tidspunkt indfrier Norden ambitionerne
- = Der er fortsat udfordringer
- = Der er betydelige udfordringer
- = Der er store udfordringer

Udviklingspile

- = Norden er på sporet
- = Der er moderate forbedringer
- = Udviklingen stagnerer
- = Udviklingen går den forkerte vej

3. Find data i den nordiske statistikdatabase: <https://indicators.nordicstatistics.org/ourvision2030>

Den grønne omstilling kræver forstærkede indsatser

Baselinemålingen peger på, at den grønne omstilling er højt på dagsordenen i Norden. Særligt er Norden godt på vej med den grønne omstilling af energiproduktion og landbrug. Mindre hurtigt går det med at nedbringe forbrug og produktion og med beskyttelse af naturens ressourcer og biodiversiteten.

På den positive side springer det i øjnene, at både forbruget af vedvarende energi og andelen af økologiske landbrugsarealer vinder frem. Og fastholdes den nuværende udviklingstendens, vil Norden have indfriet ambitionen for begge disse indikatorer i 2030. En anden styrkeposition er den kommunale genanvendelse af affald. Her ser ambitionerne allerede ud til at være indfriet.

På andre områder er der også positive tendenser. Men baselinemålingen viser entydigt, at indsatserne i Norden alligevel skal intensiveres, hvis ambitionerne for *Vores vision 2030* skal nås.

Særligt Nordens udslip af drivhusgasser påkalder sig opmærksomhed – baselinemålingen viser, at det på alle parametre er en betydelig udfordring. Om end udviklingen går den rette vej, mangler der momentum, hvis ambitionerne skal indfries i 2030.

Også Nordens materielle fodaftryk og energiforbrug er for højt. Og for det materielle fodaftryk går udviklingen i den forkerte retning.

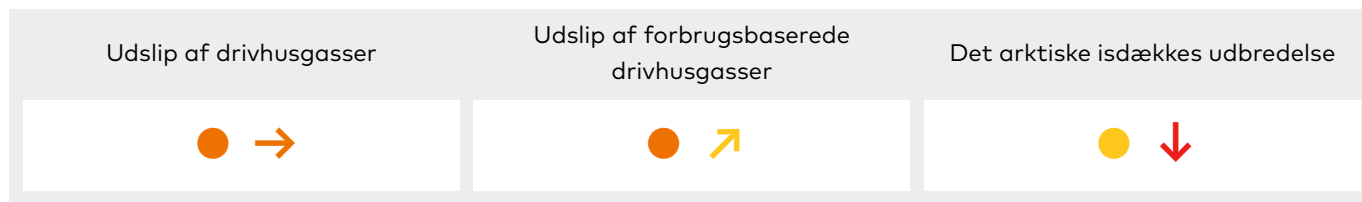
Tæt forbundet med udslip af drivhusgasser er afsmeltning af det arktiske isdække, der betyder, at isdækkets udbredelse svinder ind. Det er en stor udfordring, som Norden ikke kan løfte alene, men en udfordring, hvor Norden kan vise globalt lederskab.

For beskyttelsen af livet i havet og på land og i den forbindelse den nordiske biodiversitet sender baselinemålingen både positive og negative signaler. Økologisk landbrug vinder frem – så meget at det i 2030 kan indfri ambitionen, hvis udviklingen holder stik. Og generelt er den nuværende status for *livet på land* fornuftig. Mere bekymrende er det, at fuglebestanden er for nedadgående, og at andelen af naturbeskyttede områder stagnerer – både på land og i havet. Overgødsningen af Østersøen er en anden stor udfordring, der selvom udviklingen er positiv, ikke tegner til at indfri ambitionerne i 2030.

I det følgende beskrives status og udvikling for hvert fokusområde.

Klimaindsats

Drivhusgasudslip nedbringes ikke hurtigt nok i Norden



Indikatorerne knyttet til fokusområdet *klimaindsats* viser, at Norden har udfordringer for alle tre indikatorer.

Nordens udslip af drivhusgasser, der dækker udslip baseret på produktion, der finder sted inden for Nordens grænser⁴, er stadig for høj vurderet i forhold til de nationale mål sat af de nordiske lande, selvom udslippet stadig er markant lavere end for gruppen af sammenlignelige lande. Hvis udviklingen fortsætter, som det hidtil har været tilfældet, vil de nordiske lande ikke indfri ambitionerne i 2030. Vurderingen af den fremadrettede udviklingstendens baserer sig dog entydigt på den historiske trend og tager ikke højde for de nordiske landes strategier eller fremadrettede tiltag rettet mod at sænke udslippet af drivhusgasser.

Udslippet af forbrugsbaseret drivhusgasser, der dækker udledning baseret på forbrug af produkter produceret i Norden såvel som i udlandet, kan på nuværende tidspunkt kun opgøres for Sverige. Som fingerpeg for den nordiske situation er det nuværende udslip for Sverige en betydelig udfordring i forhold til ambitionerne på området. Det svenske udslip er dog faldet støt siden 2010, hvilket er positivt, men – baseret på den historiske udviklingstendens – ikke nok til at indfri ambitionerne på området. Det er forhåbningen, at der fremadrettet vil være data fra flere nordiske lande, så der kan udregnes et egentligt nordisk estimat for indikatoren⁵.

Også det arktiske isdækkes gradvise afsmeltning – målt på, hvor mange km² af Arktis der er dækket af is (jf. bilag 1), er en udfordring og et fænomen, som de fleste eksperter kæder tæt sammen med udledningen af drivhusgasser. Her går udviklingen den forkerte vej. Siden 1990 er det arktiske isdækkes udbredelse reduceret fra 11,7 til 10,2 mio. km². Og hvis den nuværende fremskrivning holder stik, vil udbredelsen af isdækket i 2030 være 9,5 mio. km². Ekspertforudsigelser om isdækkets fremtidige reduktion og konsekvenserne heraf varierer betydeligt, men de fleste ser det som en udfordring med potentielt store negative konsekvenser for klima og samfund over hele kloden, hvis den nuværende udvikling fortsætter som hidtil.

4. For en nærmere redegørelse af forskel på udslip af drivhusgasser baseret på produktion inden for Nordens territoriale grænser og udslip af drivhusgasser baseret på forbrug se for eksempel her: [Greenhouse gas inventory - Wikipedia](#).

5. Data for indikatorerne skal med afsæt i metoden være baseret på mindst 50 pct. af den aktuelle nordiske population. Der er gjort en undtagelse for indikator 1.1.2, fordi det har været ønsket at have et fingerpeg om status for indikatoren med i baselinerapporten.

Samlet peger baselinemålingen på, at Norden er udfordret, både hvad angår udslip af drivhusgasser og afsmeltningen af det arktiske isdække. Udviklingstendenserne peger på, at der skal sættes ekstra ind, hvis ambitionerne skal indfries. Samfundsaktørerne ser i den forbindelse en vigtig rolle for Norden: Selvom de nordiske drivhusgasudledninger i global sammenhæng udgør en brøkdel, kan Norden sætte globalt lederskab og vise vejen for resten af verden, blandt andet i de globale klimaforhandlinger.

MERE VIDEN

- Danmarks samlede forbrugsbaserede klimaaftryk (2021): https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Basisfremskrivning/delrapport_2_-_beregning_af_danmarks_samlede_forbrugsbaserede_klimaaftryk.pdf
- The Road Towards Carbon Neutrality in the Different Nordic Countries (2020): <https://www.norden.org/en/publication/road-towards-carbon-neutrality-different-nordic-countries>
- Demokrati og klimaengasjement i Norden: Felles retning, ulike løsninger (2020): <https://www.norden.org/sv/node/44731>
- Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic Summary for Policy-makers (2017): <https://swipa.amap.no/>

Bæredygtig energi

Brugen af vedvarende energi vinder frem, men energiforbruget er stadig for højt frem

Vedvarende energi	Energiintensitet	Drivhusgasintensitet
		

Indikatorerne knyttet til fokusområdet *bæredygtig energi* viser, at Norden fortsat er udfordret, selvom der er fremskridt på nogle områder.

Godt halvdelen af det nordiske energiforbrug stammer fra vedvarende energikilder. Dermed er Norden godt på vej til at indfri de mål, de nordiske lande har sat på området, og udviklingstendensen er tilstrækkelig positiv til, at ambitionerne kan indfries i 2030, hvis den nuværende udviklingstendens

fortsætter.

Den nordiske energiintensitet (energiforbrug i relation til BNP) fremstår i baselinemålingen som en stor udfordring. Dette skal ses i lyset af, at der er en samlet EU-målsætning om en forbedring på 32,5 pct. set i forhold til udgangspunktet i 2018. EU-målsætningen er sat for EU som helhed og er ikke fordelt på de enkelte lande, men kan ses som et pejlemærke for indsatsen. Vurderet i lyset af det går udviklingen den rette vej, selvom det ikke går hurtigt nok til at indfri ambitionerne frem mod 2030.

Drivhusgasintensiteten, det vil sige forholdet mellem det energirelaterede drivhusgasudslip og bruttoforbruget af energi (se også bilag 1), vurderes i baseline som en betydelig udfordring. Det skal ses i relation til en ambition om fuld reduktion. Udviklingen er dog i moderat forbedring:

Drivhusgasintensiteten er faldet støt og reduceret med cirka en tredjedel siden 1996. Om end det ikke går hurtigt nok til at realisere ambitionerne i 2030, går udviklingen hurtigere end i gruppen af sammenlignelige lande.

I samlet perspektiv klarer Norden sig bedst når det kommer til anvendelsen af vedvarende energikilder, men energiintensiteten – altså forbruget af energi i forhold til det økonomiske eller fysiske output – skal nedbringes yderligere, hvis ambitionerne skal indfris frem mod 2030. På den positive side går det frem for alle indikatorer for fokusområdet.

MERE VIDEN

- Nordics lead Europe in renewables (2021): https://www.nordicenergy.org/article/nordics-lead-europe-in-renewables/?mc_cid=839dea502e&mc_eid=9d115a9781
- Progress Towards Nordic carbonneutrality – Tracking Nordic Clean Energy Progress 2020 (2020): <https://www.nordicenergy.org/wordpress/wp-content/uploads/2020/04/Tracking-Nordic-Clean-Energy-Progress-2020.pdf>
- Fit for Purpose? Toward trade rules that support fossil fuel subsidy reform and the clean energy transition (2020): <https://www.norden.org/sv/node/47998>
- Sustainable use of biomass for heating and transport fuel (2020): <https://www.nordicenergy.org/wordpress/wp-content/uploads/2020/02/Sustainable-use-of-biomass-for-heating-and-transport-fuel-1.pdf>

Ansvarligt forbrug og produktion

Det materielle fodaftryk er for stort

Materielt fodaftryk	Genanvendelse af kommunalt affald	Miljømærkning
		

Indikatorerne knyttet til fokusområdet *ansvarligt forbrug* for produktion viser et blandet billede.

Særligt det materielle fodaftryk i Norden er en betydelig udfordring. Norden halter både efter de bedst præsterende OECD-lande og gruppen af sammenlignelige lande, og udviklingstendensen går den forkerte vej. Der er behov for at vende udviklingen, hvis ambitionerne skal indfries frem mod 2030.

Den nordiske genanvendelse af kommunalt affald er mere positiv. Her er det vurderingen, at Norden som region allerede indfrier ambitionerne.

Fremgangen har dog stået stille siden 2015, og Norden tegner lige nu til at blive overhalet af sammenlignelige lande, hvis de historiske udviklingstendenser holder stik. Samfundsaktørerne har i deres input til indikatoren bemærket, at indikatoren ikke indfanger, at den samlede affaldsproduktion for nogle nordiske lande ligger højt i EU-sammenhæng.

Der er målt på miljømærkning med det nordiske Svanemærke siden 2014. Miljømærkningen er vokset noget siden 2014 og er på nuværende tidspunkt forholdsvis god. Der er dog stadig rum for en større anvendelse af miljømærkning, og hvis udviklingen fortsætter som hidtil, vil ambitionerne ikke i 2030 blive indfriet.

I samlet perspektiv har Norden stadig udfordringer, hvad angår ansvarligt forbrug og produktion. Særligt er der behov for at nedbringe det materielle fodaftryk, der er en betydelig udfordring, men også anvendelsen af miljømærkning kan styrkes.

MERE VIDEN

Du kan læse mere om ansvarligt forbrug og produktion i Norden i rapporten:

- Sustainable Public Procurement and the Sustainable Development Goals (2021): <https://www.norden.org/en/publication/sustainable-public-procurement-and->

[sustainable-development-goals](#)

- Low-Carbon Circular Transition in the Nordics (2021): <https://www.norden.org/en/publication/low-carbon-circular-transition-nordics>
- Strategies and methods for implementing CE in construction activities in the Nordic countries (2021): <https://www.norden.org/da/node/50624>
- Accelerating low-carbon construction with wood – a Nordic Policy Snapshot (2021): <https://www.norden.org/en/publication/accelerating-low-carbon-construction-wood-nordic-policy-snapshot>
- Nordic Youth As Sustainable Changemakers – In the transition to sustainable consumption and production (2019): <https://www.norden.org/en/publication/nordic-youth-sustainable-changemakers>
- Sustainable Consumption and Production – An Analysis of Nordic Progress towards SDG12, and the way ahead (2018): <https://www.norden.org/sv/node/41950>

Livet på land

Naturbeskyttelse og økologi vinder frem, men biodiversiteten er under pres

Beskyttede naturområder	Økologisk landbrugsland	Almindelige fugle i landbrugslandet
		

Indikatorerne knyttet til *livet på land* afspejler, at Norden både har styrker og udfordringer, når det kommer til beskyttelsen af natur og biodiversitet på land. På nuværende tidspunkt er status forholdsvis god for fokusområdet, men stagnerende eller negative udviklingstendenser for to af de tre indikatorer er opmærksomhedspunkter for den videre indsats.

Knap 17 pct. af Nordens areal er beskyttede naturområder, når man inkluderer nationalparker og naturområder. Dermed har Norden stadig et forbedringspotentiale for indikatoren set i forhold til EU-målet på 30 pct., selvom Norden klarer sig bedre end gruppen af sammenlignelige lande. Situationen har ikke ændret sig siden 2012, og hvis denne udviklingstendens holder stik, vil ambitionerne på dette punkt ikke blive indfriet i 2030.

Mere positivt er det, at det økologiske landbrugsland i Norden vokser. Det bidrager til biodiversitet gennem mere alsidig landbrugsdrift uden brug af sprøjtemidler og med beskyttelse af den eksisterende natur. Med 15 pct. økologisk landbrugsland er Norden dog stadig et stykke fra EU-målet på 25 pct., selvom Norden klarer sig godt i forhold til gruppen af sammenlignelige lande. Mest positivt er det, at hvis den nuværende udviklingstendens kan fastholdes, vil ambitionerne i 2030 blive indfriet.

På nuværende tidspunkt vurderes fuglebestanden i landbrugslandet at indfri ambitionerne. Men der tegner sig betydelige udfordringer i horisonten, idet fuglebestanden reduceres markant i disse år. Det er en tendens, der kan genfindes i de lande, Norden sammenligner sig med, og som indikerer, at biodiversiteten er under pres.

Samlet tegner baselinemålingen for livet på land baseret på de valgte tre indikatorer et forholdsvis godt billede af Norden, hvor særligt væksten i økologisk landbrugsland er positiv i forhold til at opfylde ambitionerne. Fuglebestandens reduktion bekymrer og udgør sammen med andelen af beskyttede naturområder to områder, hvor den nordiske situation fremadrettet kan styrkes. Ekspertyper, der har kvalificeret baselinemålingen, har understreget, at en bredere belysning af området med yderligere indikatorer, litteraturgennemgang og ekspertinddragelse vil kunne give et mere nuanceret billede af situationen.

MERE VIDEN

- Synergy in conservation of biodiversity and climate change mitigation (2021): <https://www.norden.org/en/publication/synergy-conservation-biodiversity-and-climate-change-mitigation>
- National targets and local incentives for the management of natural areas in the Nordic countries (2021): <https://www.norden.org/en/publication/national-targets-and-local-incentives-management-natural-areas-nordic-countries>
- Downscaling climate projections – towards better adaptation strategies in the Nordic countries (2021): <https://www.norden.org/en/publication/downscaling-climate-projections-towards-better-adaptation-strategies-nordic-countries>
- Ten trends for the sustainable bioeconomy in Nordic Arctic and Baltic Sea Region (2020): <https://www.norden.org/en/publication/ten-trends-sustainable-bioeconomy-nordic-arctic-and-baltic-sea-region>
- I Det nordiska skogsbruket - utmaningar i en framtid präglad av mer extremväder (2019):

<https://www.norden.org/en/node/37244>

- Sammen mod en global aftale for natur og mennesker (2019): <https://www.norden.org/en/node/40264>

Livet i havet

Overgødskning og overfiskeri bidrager til at sætte biodiversiteten under pres i havet

Beskyttede havområder	Overgødskning af Østersøen	Fiskebestanden i det Arktiske Hav og Barentshavet
		

Indikatorerne knyttet til *livet i havet* viser, at Norden er udfordret, når det kommer til beskyttelsen af natur og biodiversitet i havet.

Andelen af beskyttede havområder er ifølge Natura 2000⁶ på nuværende tidspunkt et godt stykke fra EU-målet. Og selvom den nuværende udvikling er positiv, tegner det ikke til at indfri ambitionerne i 2030. Det er også et opmærksomhedspunkt, at gruppen af sammenlignelige lande siden 2016 har udviklet sig så positivt, at de overhaler Norden.

Også overgødskningen (eutrofieringen⁷) af Østersøen er en markant udfordring set i relation til den øvre grænse, der er sat af Helsinkikommissionen. Og selvom udviklingen har været støt faldende siden 1995, tegner det ikke til, at ambitionerne i 2030 indfries, hvis den nuværende udviklingshastighed holder stik.

Fiskebestanden i Det Arktiske Hav og Barentshavet vurderes fortsat at være udfordret: I 2019 var fiskebestanden (torsk, sild og blåhvilling) på knap 15 mio. tons. Det er en betydelig reduktion fra bestanden i 2004 på lidt over 21 mio. tons, og baseret på denne historiske tendens vurderes udviklingen frem mod 2030 ikke at være på sporet.

I samlet perspektiv er beskyttelsen af livet i havet og dermed den nordiske biodiversitet derfor udfordret. På nuværende tidspunkt er særligt andelen af beskyttede havområder og overgødskning en udfordring, og ser man fremad, vil ingen af indikatorerne med det nuværende udviklingstempo i 2030 indfri ambitionerne. For fiskebestanden i Det Arktiske Hav og

6. Alle medlemslande i EU har udpeget en række naturområder. Områderne er udpeget, fordi EU vurderer, at de rummer vigtig og værdifuld natur. De udvalgte områder kaldes "Natura 2000-områder". Se nærmere her: https://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/natura2000104119_ny_low.pdf

7. Eutrofiering betyder, at søer eller havområder indeholder for mange næringssalte. Det skyldes i mange tilfælde tilførsel af gødning. Se fx <https://undervisning.wwf.dk/eutrofiering-0>

Barentshavet går den fremadrettede udviklingstendens endda lige nu den forkerte vej. Det er værd at nævne, at Norden ikke er eneansvarlig for beskyttelsen af biodiversiteten i de nævnte havområder, men at Norden, ud over at sætte det gode eksempel på området – har mulighed for at bringe problematikker op i relevante internationale fora og miljøaftaler.

MERE VIDEN

- Blue Carbon – climate adaptation, CO₂ uptake and sequestration of carbon in Nordic blue forests (2021)
<https://www.norden.org/en/publication/blue-carbon-climate-adaptation-co2-uptake-and-sequestration-carbon-nordic-blue-forests>
- Science in brief: OMAI – Assessing acidification in the Baltic Sea (2021): <https://www.norden.org/en/publication/science-brief-omai-assessing-acidification-baltic-sea>
- Strengthen the Global Science and Knowledge Base to Reduce Marine Plastic Pollution (2021):
<https://www.norden.org/en/publication/strengthen-global-science-and-knowledge-base-reduce-marine-plastic-pollution>
- Clean Nordic Oceans main report – a network to reduce marine litter and ghost fishing (2020): <https://www.norden.org/en/publication/clean-nordic-oceans-main-report-network-reduce-marine-litter-and-ghost-fishing>
- Policy brief: Nordic coastal cleanup (2020):
<https://www.norden.org/da/node/42757>



Fotos: Common Ground Media, Unsplash.com & Norden.org

Et konkurrencedygtigt Norden

Sammen vil vi fremme grøn vækst i Norden baseret på viden, innovation, mobilitet og digital integration.

Baselinemålingen viser, at Norden er godt på vej mod at indfri ambitionen om et konkurrencedygtigt Norden, der baserer sig på grøn vækst, innovation, mobilitet og cirkulær økonomi.

For en række indikatorer er ambitionerne allerede på nuværende tidspunkt indfriet. Og forsætter den nuværende udvikling, vil Norden blive en endnu mere konkurrencedygtig region frem mod 2030.

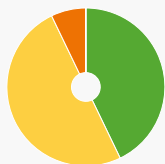
Samfundsaktørerne, der har bidraget til baselinemålingen, understreger, at skal den nordiske styrkeposition fastholdes, er veluddannede befolkninger og en frontposition på grøn innovation to afgørende forudsætninger. Her peger baselinemålingen på flere forbedringspotentialer for Norden.

Figur 3 viser status og udviklingstendenser for indikatorerne for et konkurrencedygtigt Norden.

”

En lägre utbildningsnivå och ställning på arbetsmarknaden än genomsnittet förutspår också att personen inte deltar lika mycket i utbildning senare i arbetslivet.

Pia Björkbacka, The Central Organisation of Finnish Trade Unions (SAK)



Figur 3. Status og udviklingstendens for indikatorer for et konkurrencedygtigt Norden⁸

God uddannelse til alle	Videregående uddannelse	Skolefrafald	Voksen- og efteruddannelse
Anstændige jobs og økonomisk vækst	Beskæftigelse	Beskæftigelse i den cirkulære økonomi	Økonomisk vækst
Industri, innovation og infrastruktur	Udgifter til forskning og udvikling	Grønne patentansøgninger	Digital Economy and Society Index (DESI)
Bæredygtige byer og lokalsamfund	Bus- og togtransport	Partikelforurening i byområder	Åbne offentlige pladser i bymæssige områder
Mobilitet	Intra-nordisk immigration	Intra-nordisk import	Grænsependling

Status

- = På nuværende tidspunkt indfrier Norden ambitionerne
- = Der er fortsat udfordringer
- = Der er betydelige udfordringer
- = Der er store udfordringer

Udviklingspile

- = Norden er på sporet
- = Der er moderate forbedringer
- = Udviklingen stagnerer
- = Udviklingen går den forkerte vej

8. Find data i den nordiske statistikdatabase: <https://indicators.nordicstatistics.org/ourvision2030>

Et konkurrencedygtigt Norden kan sætte retningen for bæredygtighed og grøn vækst

Norden er en konkurrencedygtig region med veluddannede befolkninger og høj beskæftigelse. Samtidig står forskning og grøn innovation stærkt. Det er det indtryk, baselinemålingen efterlader.

Baselinemålingen viser også, at borgerne i de nordiske lande flittigt handler på tværs af regionens grænser. Den nordiske immigration og pendling over de nordiske grænser er dog noget udfordret, og udviklingstendensen enten stagnerer eller går den forkerte vej. Selvom den nordiske region på nuværende tidspunkt fremstår som velintegreret, er der behov for at vende denne udvikling, hvis ambitionerne om et integreret Norden skal indfries.

Uddannelse er et centralt fundament for den nordiske konkurrencedygtighed. Nordens befolkninger er generelt veluddannede, men særligt to udfordringer springer i øjnene. Dels er ambitionerne for skolefrafald ikke indfriet. Udviklingen har de seneste år været positiv, men med den nuværende udviklingshastighed vil ambitionerne ikke blive indfriet i 2030. Dels er mænd i højere grad end kvinder i risiko for skolefrafald og uddanner sig generelt mindre end kvinder. Det er en velkendt udfordring, der bør tages hånd om, fordi de nordiske velfærdssamfund hviler på veluddannede befolkninger.

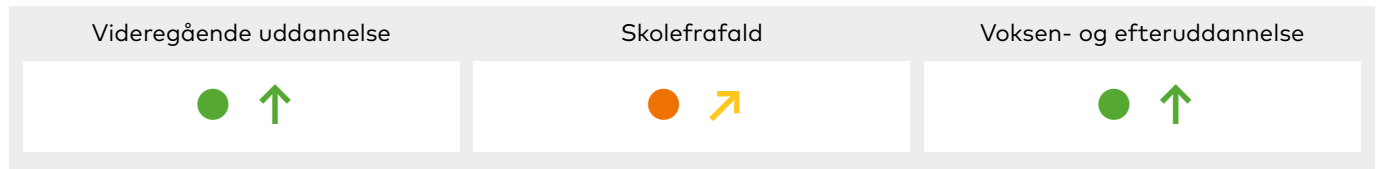
Vores vision 2030 understreger, at en endnu stærkere konkurrencedygtighed i fremtiden skal baseres på grøn og inkluderende vækst. Samme pointe blev understreget af de samfundsaktører, der bidrog til udarbejdelsen af baselinemålingen. Her viser baselinemålingen blandede resultater for den nuværende status. På den ene side er det positivt, at luften i de nordiske byer er ren. På den anden side er hverken antallet af patentansøgninger i grøn teknologi eller andelen af grønne jobs helt i top, og udviklingen for grønne jobs stagnerer. Det samme gælder brugen af offentlig transport i de nordiske byer.

Det billede underbygger indtrykket fra den strategiske prioritet *et grønt Norden*. Den grønne omstilling vinder frem, men kan accelereres yderligere.

I det følgende beskrives status og udvikling for hver af de fem fokusområder.

God uddannelse til alle

Norden har veluddannede befolkninger, men skolefrafald udfordrer



Baselinemålingen for fokusområdet *god uddannelse til alle* tegner et billede af nordiske befolkninger, der generelt er veluddannede.

Når det kommer til videregående uddannelse, har halvdelen af de nordiske borgere i alderen 30-34 år gennemført eftergymnasiale uddannelser (2019). Det er markant bedre end gruppen af sammenlignelige lande, og Norden har for denne indikator allerede indfriet ambitionerne. Udviklingstendensen har været støt stigende siden 1999, hvor kun 1/3 af de 30-34-årige var videreuddannede. Mindre positivt er det, at mens 58 pct. af de nordiske kvinder har gennemført eftergymnasiale uddannelser, gælder det kun for 42 pct. af de nordiske mænd (2019). Tilmed ser kønsuligheden ud til at vokse, hvis de nuværende udviklingstendenser holder stik. Baselinemålingen peger også på en vis grad af regional ulighed i uddannelsesniveaue, uden at målingen nærmere kan forklare, hvad der driver disse forskelle.

For skolefrafald er Norden udfordret. Skolefrafaldet var i 2019 på 8 pct. (målt med afsæt i målgruppen af 18-24-årige), og dermed er Norden ikke i top i sammenligning med de bedst præsenterende EU-lande. Mere positivt er det, at andelen af skolefrafald er reduceret støt fra 11 pct. i 2006 til de nuværende 8 pct. i 2019. Men udviklingen går ikke hurtig nok til at indfri ambitionerne i 2030. I et ulighedsperspektiv springer det igen i øjnene, at mænd (9,7 pct.) i højere grad end kvinder (6,6 pct.) er i risiko for skolefrafald i 2019.

For voksen- og efteruddannelsen i de nordiske lande står det positivt til. Norden gør det markant bedre end gruppen af sammenlignelige lande og indfrier de nordiske ambitioner. Også her er situationen for kvinder mere positiv end for mænd – med et uddannelsesgab på mere end 10 pct. (2019). Deltagelse i voksen- og efteruddannelse falder støt med alderen. Mere end dobbelt så mange af de 18-24-årige voksen- og efteruddanner sig i sammenligning med gruppen af 55-64-årige.

Alt i alt tegner baselinemålingen billedet af et veluddannet Norden – og det er i forlængelse af Vores vision 2030 et fundament for de nordiske velfærdssamfund. Norden har dog et forbedringspotentiale, når det kommer til skolefrafald. Og på tværs af de tre indikatorer er der behov for opmærksomhed på uddannelsesgab mellem mænd og kvinder, hvor mænd både har større risiko for skolefrafald og i mindre grad end kvinder videreuddanner sig.

MERE VIDEN

- Mapping Education for Sustainability in the Nordic Countries (2021): <https://www.norden.org/en/publication/mapping-education-sustainability-nordic-countries>
- School achievement and health development in the Nordic countries – Knowledge gaps and concerns about school-age children (2021): <https://www.norden.org/en/publication/school-achievement-and-health-development-nordic-countries>
- Education at a Glance 2020 (2020): <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/>
- Basic digital skills for adults in the Nordic countries (2020): <https://nvl.org/content/basic-digital-skills-for-adults-in-the-nordic-countries>

Anstændige jobs og økonomisk vækst

Norden har høj beskæftigelse, men kan styrke andelen af grønne jobs

Beskæftigelse	Beskæftigelse i den cirkulære økonomi	Økonomisk vækst
		

Baselinemålingen for fokusområdet *anstændige jobs og økonomisk vækst* viser, at den nordiske beskæftigelse og økonomi er god, men at særligt andelen af grønne jobs kan styrkes.

Med en beskæftigelsesgrad på 75 pct. (2019) ligger Norden i toppen blandt OECD-lande – en tendens, der har været stabil over de seneste mange år. Beskæftigelsesgraden blandt mænd er lidt større (knap 4 pct.) end for kvinder. Ikke overraskende er beskæftigelsesgraden størst blandt de 35-54-årige. Også de 55-63-årige har en høj beskæftigelsesgrad (73 pct.), og for denne aldersgruppe er beskæftigelsesgraden øget med 10 pct. over de sidste 15 år. Det er positivt.

Nær så gunstigt står det ikke til for andelen af private jobs i den cirkulære økonomi. Her er Norden ikke helt i top i forhold til de bedst præsenterende EU-lande – selvom Norden klarer det bedre end gruppen af sammenlignelige lande. Siden 2008 har udviklingen været stagnerende, og dermed vil Norden ikke med den nuværende udviklingstendens indfri ambitionerne i 2030.

Den økonomiske vækst i de nordiske lande har som udgangspunkt været positiv siden 2000 med undtagelse af et markant dyk i forbindelse med finanskrisen. Vurderet i forhold til væksten i de bedst præsterende OECD-lande peger baselinemålingen på, at Norden muligvis stadig har et vækstpotentiale – men her understreger de inddragede samfundsaktører entydigt, at målet snarere er en inkluderende og grøn vækst end en vækst, der tegner sig blandt verdens højdespringere.

Udviklingstendensen er i baselinemålingen alene baseret på en simpel historisk fremskrivning og skal læses med forbehold. Den røde udviklingspil afspejler, at *udviklingen* i væksten fremskrives til at blive langsommere (faldende) end i de forudgående år, selvom *væksten* i sig selv er positiv. Følgevirkninger af Covid-19-pandemien eller andre økonomiske og samfundsmæssige påvirkninger er ikke indregnet og må forventes at slå igennem i de kommende statusopdateringer.

Alt i alt tegner baselinemålingen et billede af en region med høj beskæftigelse og en positiv økonomisk vækst. Norden har særligt et forbedringspotentiale, når det kommer til at styrke andelen af grønne jobs og dermed understøtte ambitionerne om en grøn økonomi, der er baseret på innovation, skaber arbejdspladser og konkurrencedygtighed.

MERE VIDEN

- The Future of Work in the Nordic countries – Opportunities and Challenges for the Nordic Life Models (2021): <https://www.norden.org/en/publication/future-work-nordic-countries>
- Analyse af udvikling og respons i nordiske arbejdsmarkeder som følge af Covid-19 pandemien (2021): <https://www.teknologisk.dk/ydelser/analyse-af-udvikling-og-respons-i-nordiske-arbejdsmarkeder-som-foelge-af-covid-19-pandemien/42769>
- Fjernarbejdets betydning for arbejdsmiljøet i Norden (2021): <https://oxfordresearch.dk/publications/fjernarbejdets-betydning-for-arbejdsmiljoet-i-norden/>
- Genusperspektiv på framtidens högteknologiska arbetsliv – En nordisk forskningsöversikt, inventering och analys av utbildningsval inom STEM (2021):

<https://www.norden.org/sv/publication/genusperspektiv-pa-framtidens-hogteknologiska-arbetsliv>

- Ny teknik och digitala lösningar för ökad inkludering i arbetslivet (2021): <https://nordicwelfare.org/en/publikationer/ny-teknik-och-digitala-losningar-for-okad-inkludering-i-arbetslivet/>
- Nordic Economic Policy Review 2020 – Financial regulation and macroeconomic stability in the Nordics (2020): <https://www.norden.org/en/publication/nordic-economic-policy-review-2020>

Industri, innovation og infrastruktur

Grøn innovation og digitalisering vinder frem i Norden

Udgifter til forskning og udvikling	Grønne patentansøgninger	Digital Economy and Society Index (DESI)
		

Baselinemålingen for *industri, innovation og infrastruktur* viser, at fokusområdet overordnet er en styrkeposition i Norden.

Norden indfrier allerede nu ambitionerne, når det kommer til investeringer i forskning og udvikling. Investeringsniveauet har været stabilt siden 2003 og frem til nu, og Norden tegner derfor også i 2030 til at indfri ambitionerne. Nordens investeringer har i samme periode været højere end investeringerne i de sammenlignelige lande – om end forskellen nu er ved at udligne sig.

Antallet af nordiske grønne patentansøgninger er siden 2003 knap fordoblet, og Norden har også på dette område generelt præsteret bedre end gruppen af sammenlignelige lande. Norden er dog ikke blandt de bedste OECD-lande og vurderes derfor stadig at have et forbedringspotentiale.

Konklusionen for udviklingen på DESI-indekset (Digital Economy and Society Index), der måler på den digitale økonomi og det digitale samfund er tilsvarende positiv. Norden er også på dette område foran gruppen af

sammenlignelige lande med en positiv udvikling siden 2017. Fordi ambitionerne for Vores vision 2030 sættes højt, og fordi Norden allerede er førende på digitaliseringsområdet, er Nordens præstation vurderet op imod toppunktet på DESI-indekset. I den optik har Norden stadig et forbedringsrum.

Samlet tegner baselinemålingen for fokusområdet *industri, innovation og infrastruktur* et positivt billede. Norden investerer i forskning og udvikling, og graden af digitalisering er høj. Det vigtigste forbedringspotentiale ligger i antallet af grønne patenter, hvor Norden skal sætte ekstra skub i udviklingen, hvis ambitionerne skal indfries.

MERE VIDEN

- GovTech in the Nordic-Baltic region – The GovTech situation, challenges and recommendations (2021): <https://www.norden.org/en/publication/govtech-nordic-baltic-region-part-1>
- Skills Policies - Building Capacities for Innovative and Resilient Nordic Regions (2020): <https://www.norden.org/en/publication/skills-policies>
- Nordic cooperation on data to boost the development of solutions with artificial intelligence (2020): <https://www.norden.org/en/publication/nordic-cooperation-data-boost-development-solutions-artificial-intelligence>
- Governing the digital transition in Nordic Regions – The Human Element (2019): <https://www.norden.org/en/publication/governing-digital-transition-nordic-regions-2>
- Accelerating 5G in the Nordic and Baltic region – steppingstones for cross border collaboration (2019): <https://www.norden.org/en/publication/accelerating-5g-nordic-and-baltic-region>

Bæredygtige byer og lokalsamfund

Flere skal vælge den offentlige transport i de nordiske byer

Bus- og togtransport	Partikelforurening i byområder	Åbne offentlige pladser i bymæssige områder
		

Indikatorerne knyttet til *bæredygtige byer og lokalsamfund* tegner et blandet billede.

Anvendelsen af bus og tog i Norden indfrier endnu ikke fuldt ud ambitionerne. Her ligger Norden efter de bedst præsterende lande i OECD, og udviklingen har stået stille de sidste tyve år. Det er iøjnefaldende, at udviklingen i de bedst præsenterende lande går tilbage, og peger på, at brugen af offentlig transport er en fælles udfordring.

På den positive side har Norden en så lav grad af partikelforurening, at ambitionerne på nuværende tidspunkt er indfriet. Norden klarer sig også markant bedre end gruppen af sammenlignelige lande, og baseret på den nuværende gode udviklingstendens vil ambitionerne fortsat være indfriet frem mod 2030.

For den tredje indikator – åbne pladser i bymæssige områder – har data ikke været tilgængelige.

Alt i alt tegner de to indikatorer et blandet billede af bæredygtigheden i byer og lokalsamfundet: Mens luften bliver stadig renere, er det en udfordring at få befolkningen over i kollektiv transport. Samfundsaktørerne har peget på, at de to indikatorer kun giver et delvist billede af bæredygtigheden i byer og lokalsamfund.

MERE VIDEN

- Sustainable Nordic cities with focus on climate smart mobility (2021): <https://www.norden.org/en/publication/sustainable-nordic-cities-focus-climate-smart-mobility>
- The right to access the city: Nordic urban planning from a disability perspective (2020): <https://nordregio.org/publications/the-right-to-access-the-city-nordic-urban->

[planning-from-a-disability-perspective/](#)

- Overcoming barriers to social inclusion in Nordic cities through policy and planning (2020): <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1469509/FULLTEXT02.pdf>
- Global goals for local priorities – The 2030 Agenda at local level (2018): <https://www.norden.org/en/publication/global-goals-local-priorities-0>
- The compact city of the North – functions, challenges and planning strategies (2018): <https://nordregio.org/publications/the-compact-city-of-the-north-functions-challenges-and-planning-strategies/>
- White Paper on Nordic Sustainable Cities (2017): <http://nordregio.org/publications/white-paper-on-nordic-sustainable-cities/>

Nordisk mobilitet

Norden samhandler, men immigration og pendling er udfordret

Intra-nordisk immigration	Intra-nordisk import	Grænsependling
		

Baselinemålingen for *nordisk mobilitet* tegner et billede af en region, der samhandler flittigt, men hvor bosætning og pendling til andre nordiske lande kan styrkes. Det peger på, at ambitionerne om et integreret Norden endnu ikke er indfriet.

Immigrationen til andre nordiske lande har ifølge baselinemålingen nogle udfordringer og indfrier ikke på nuværende tidspunkt ambitionen. Immigrationen nåede et historisk toppunkt i 2011, men er siden da faldet tilbage til det tidligere lavpunkt i 1992. Med afsæt i den samlede udviklingstendens fremskrives udviklingen fremadrettet som stagnerende.

Den intra-nordiske handel, dvs. den nordiske import fra andre nordiske lande, er i baselinemålingen vurderet til at indfri ambitionerne. Importen udgør på nuværende tidspunkt 21 pct. af den samlede import i Norden. Siden 2001 har importen ligget stabilt mellem 21 pct. og 24 pct., men med

en svagt dalende udviklingstendens. Hvis den nuværende udviklingstendens holder stik, vil Norden på dette område stadig indfri ambitionerne i 2030.

Den nordiske pendling til andre nordiske lande vurderes lige nu at være god, men med nogle udfordringer. Pendlingen har været støt faldende siden det seneste toppunkt i 2007, og udviklingen vurderes derfor ikke til at være på sporet i forhold til at indfri ambitionerne.

Samlet tegner fokusområdet et billede af en region, der handelsmæssigt er integreret, men hvor borgerne i dalene grad bosætter sig og pendler på tværs af de nordiske grænser. Hvis ambitionerne om et integreret Norden med høj mobilitet skal indfries, skal denne udvikling vendes.

MERE VIDEN

- Nordic Cross-border Statistics (2021): <https://www.norden.org/en/publication/nordic-cross-border-statistics>
- Closed Borders and divided Communities – status report and lessons from Covid-19 in cross-border areas (2021): <https://www.norden.org/en/publication/closed-borders-and-divided-communities>
- Policy brief: Nordic border communities in the time of COVID-19 (2021): <https://nordregio.org/publications/nordic-border-communities-in-the-time-of-covid-19/#>
- Varuhandel på lika villkor?: Tull och moms i Norden ur ett gränshinderperspektiv (2020): <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1469177&dswid=6750>
- Mentala gränshinder Öresund – Danska och svenska företagens syn på hinder och möjligheter vid arbete över gränsen (2019): https://www.oresundsinstituttet.org/wp-content/uploads/2019/05/Mentala_granshinder_190322.pdf
- Mentala gränshinder – En studie av hur norska och svenska företagare ser på att arbeta över gränsen (2018): <https://www.oresundsinstituttet.org/wp-content/uploads/2018/02/20180212-Analys-mentala-granshinder-Norge-Sverige.pdf>



Fotos: Common Ground Media

Et socialt bæredygtigt Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, ligestillet og sammenhængende region med fælles værdier og styrket kulturudveksling og velfærd.

Baselinemålingen viser, at Norden er en region præget af lighed, sundhed og social tillid, og at udviklingen overordnet set går den rette vej.

Baselinemålingen viser også, at der fortsat er forbedringspotentialer, særligt når det kommer til den beskæftigelsesrettede integration af ikke-EU-borgere og ligestilling på arbejdsmarkedet. Også ambitionerne om et integreret Norden kan på kulturområdet styrkes.

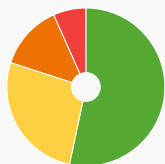
Samfundsaktørerne, der har bidraget til baselinemålingen, peger særligt på vigtigheden af at fastholde de nordiske samfundsværdier om inklusion, lighed og høj social sammenhængskraft, hvor alle deltager og bidrager til fællesskabet. Både for at understøtte de nordiske velfærdssamfund, men også for at sikre Norden en stærk position i den globale konkurrence.

Figur 4 viser status og udviklingstendenser for indikatorerne for fokusområdet.

”

De egalitære kulturer i de nordiske samfund kombineret med stærke institutioner og offentlig tillid betyder, at Norden kan bane vejen og vise, hvordan man får det bedste ud af mennesker, teams og samarbejder.

Chris McCormick, Design og Arkitektur (DOGA), Norge



Figur 4. Status og udviklingstendens for indikatorer for et social bæredygtigt Norden⁹

Sundhed og trivsel	Forventet levetid	Selv vurderet helbred	Dødelighed af sygdomme, der kan forebygges og behandles
Ligestilling mellem kønnene	Kønsopdelt arbejdsmarked	Fædres andel af forældreorloven	Kvinder i nationale parlamenter
Mindre ulighed	Økonomisk ulighed	Risiko for fattigdom og social eksklusion	Integration af ikke-EU-borgere på arbejdsmarkedet
Fred, retfærdighed og stærke institutioner	Social tillid	Valgdeltagelse	Kriminalitet, vold og vandalisme
Stærkt kulturliv	Import af kulturprodukter fra andre nordiske lande	Offentlige udgifter til kultur	Husholdningernes udgifter til kultur

Status

- = På nuværende tidspunkt indfrier Norden ambitionerne
- = Der er fortsat udfordringer
- = Der er betydelige udfordringer
- = Der er store udfordringer

Udviklingspile

- = Norden er på sporet
- = Der er moderate forbedringer
- = Udviklingen stagnerer
- = Udviklingen går den forkerte vej

9. Find data i den nordiske statistikdatabase: <https://indicators.nordicstatistics.org/ourvision2030>

Social bæredygtighed i Norden skal inkludere alle

Baselinemålingen tegner overordnet et billede af et Norden som en region præget af høj økonomisk lighed, social tillid og med befolkninger, der er sunde og lever længe. De nordiske befolkninger har også en høj valgdeltagelse, selvom Norden ikke på denne indikator er helt i top.

Baselinemålingen peger samtidig på nogle skrammer i det overordnede positive billede. Dels indfrier Norden ikke lige nu ambitionerne om ligestilling mellem kønnene: Her er der både udfordringer i forhold til et kønsopdelt arbejdsmarked og i forhold til fædres andel af forældreorloven. Fædres andel af forældreorloven er dog i en moderat positiv udvikling, men den nuværende udviklingshastighed skal accelereres mere, hvis ambitionerne frem mod 2030 skal indfries.

Norden har også store udfordringer med den beskæftigelsesrettede integration af ikke-EU-borgere, særligt for kvinder med ikke-EU-baggrund. Og den nuværende udviklingstendens tyder på, at udfordringerne lige nu ikke løser sig frem mod 2030.

Baselinemålingen tydeliggør ikke kun styrker og udfordring for social inklusion, men også koblingen mellem det konkurrencedygtige Norden og det socialt bæredygtige Norden: Den manglende deltagelse og ligestilling på arbejdsmarkedet kan nemlig i forlængelse af visionen betyde, at Nordens arbejdsstyrke og konkurrencedygtighed ikke forløser sit fulde potentiale.

På kulturområdet fremviser baselinemålingen blandede resultater. Både de offentlige og private udgifter til kultur indfrier på nuværende tidspunkt ambitionerne. Men importen af kulturprodukter fra andre nordiske lande er de seneste år gået den forkerte vej – og faldet er større, end hvad der gør sig gældende for den generelle import fra andre nordiske lande (se fokusområdet om nordisk mobilitet). Det udfordrer ambitionerne om et integreret Norden.

Nedenfor gennemgås de fem fokusområder, der hver understøttes af tre indikatorer.

Sundhed og trivsel

De nordiske borgere lever længe, men det selvvurderede helbred stagnerer

Forventet levetid	Selvvurderet helbred	Dødelighed af sygdomme, der kan forebygges og behandles
		

De tre indikatorer knyttet til fokusområdet *sundhed og trivsel* tegner generelt et positivt billede af de nordiske befolkningers sundhed.

Den forventede levetid indfrier allerede nu de nordiske ambitioner. Nordiske borgere bliver i gennemsnit 82 år (2018) – og kvinder lever i gennemsnit knap fire år længere end mænd. Det er en situation, der er meget lig de sammenlignelige lande. Også udviklingstendensen er positiv. Over tid er levealderen for de nordiske borgere siden 1990 steget støt fra godt 76 leveår, og fortsætter udviklingen, vil de nordiske borgere i 2030 blive næsten 85 år.

Det selvvurderede helbred (fysisk og mental sundhed) er godt for de nordiske borgere og bedre end gruppen af sammenlignelige lande, men ikke helt i top i forhold til de bedste EU-lande. Udviklingen har stået stille de seneste ti år. Det selvvurderede helbred varierer på tværs af køn og alder. Mænds selvvurderede helbred er en smule bedre end kvinders – selvom vi i den tidligere indikator så, at kvinder gennemsnitligt levede lidt længere. Med alderen forværres det selvvurderede helbred gradvist, hvilket næppe overrasker. Den tydeligste ulighed tegner sig regionalt – på tværs land og by – her er det selvvurderede helbred i byerne markant bedre end i de regionale områder.

Dødeligheden af sygdomme, der kan forebygges eller helbredes, har været støt faldende i Norden siden 2011. Også her ligger Norden lidt bedre end gruppen af sammenlignende lande og indfrier på nuværende tidspunkt ambitionerne. De nuværende udviklingstendenser er positive, og holder de stik fremadrettet, vil det ikke ændre sig frem mod 2030.

Samlet må den nordiske sundhed og trivsel siges at være god – både i et nuværende og i et fremadrettet perspektiv. Fremadrettet handler det om at fastholde den positive udvikling og sikre, at ulighederne i relation til køn og region udviskes.

MERE VIDEN

- Se, lytte og inkludere – Deltakelse for barn og unge med funktionsnedsettelse i Norden (2021): <https://nordicwelfare.org/publikationer/se-lytte-og-inkludere-deltakelse-for-barn-og-unge-med-funktionsnedsettelse-i-norden/>
- Att åldras i Norden – En kartläggning av strategier och initiativ för aktivt och hälsosamt åldrande i de nordiska länderna (2020): <https://www.norden.org/en/node/47854>
- Bridging Nordic Data – Legal overview of possibilities and obstacles for secondary use of health data for innovation and development (2020): <https://www.norden.org/en/publication/bridging-nordic-data>
- Indicators for health inequality in the Nordic countries (2019): <https://nordicwelfare.org/en/publikationer/indicators-for-health-inequality-in-the-nordic-countries/>
- Policy briefs to increase equality in health (2019): <https://nordicwelfare.org/en/publikationer/policy-briefs-to-increase-equal-health-in-the-nordic-countries/>
- Education Policy for Health Equality – Lessons for the Nordic Region (2019): <https://nordicwelfare.org/publikationer/education-policy-for-health-equality-lessons-for-the-nordic-region/>
- Unga mäns hälsa i de nordiska länderna (2018): <https://nordicwelfare.org/publikationer/unga-mans-halsa-i-de-nordiska-landerna/>

Ligestilling

Kønsligestillingen styrkes, men er ikke i mål endnu

Kønsopdelt arbejdsmarked



Fædres andel af forældreorloven



Kvinder i nationale parlamenter



Indikatorerne knyttet til *ligestilling* viser, at det går fremad, men at der stadig er udfordringer at tage hånd om i Norden.

Arbejdsmarkederne i Norden har stadig udfordringer med kønsopdeling. Indikatoren er baseret på Karmel and MacLachlans indekset (IP-index), der kan tolkes som den andel af beskæftigede, der skal bytte arbejde for at opnå en lige fordeling mellem mænd og kvinder i alle brancher på arbejdsmarkedet. For 2019 er det 18 pct. af de beskæftigede borgere i Norden, der skal skifte job, hvis fordelingen mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet skal være lige. Udviklingstendensen er lige nu stagnerende, hvilket peger på, at ambitionerne om ligestilling ikke vil blive opnået frem mod 2030, hvis den nuværende udviklingstendens fastholdes.

Også fædrenes andel af forældreorloven er en betydelig udfordring set i lyset af ambitionerne om ligestilling. Fædre tager fortsat kun ca. 20 pct. af barsels- og forældreorlov (2017). Fædres andel af barsels- og forældreorlov er siden 2006 øget betydeligt med 8 procentpoint fra 12 pct., men denne udvikling vil ikke være tilstrækkelig til at opnå lige fordeling mellem mødre og fædre frem til 2030.

Mere positivt er det, at godt 44 pct. af de nationale parlamentsmedlemmer er kvinder. Og at andelen af kvinder i de nationale parlamenter siden 2003 har ligget mellem 40 og 44 pct. Det er markant bedre end gruppen af sammenlignelige lande, og ambitionerne er nu såvel som i et fremadrettet perspektiv indfriet. Internationalt set og i Norden forstås lige kønsfordeling og repræsentation ved en fordeling på 40/60 procent af henholdsvis kvinder eller mænd.

Ligestilling beskrives i Vores vision 2030 som en central forudsætning for bæredygtige samfund, arbejdsmarkeder og dynamiske økonomier – det gælder både fra et rettighedsperspektiv og som løftestang for økonomisk vækst. I det lys tegner baselinemålingen et blandet billede af situationen i de nordiske lande. Kvinders andel af pladserne i de nationale parlamenter er positiv – det sammen gælder den opadgående trend i mænds andel af forældreorloven. Baselinemålingen peger dog på, at der med fordel kan sættes mere skub i ambitionerne om et ligestillet arbejdsmarked. Det gælder, både hvad angår fordeling af jobs og fædres andel af forældreorloven.

MERE VIDEN

- Nordic Gender Equality in Figures (2021): <https://pub.norden.org/nord2021-036/>
- Jämställdhetseffekter av covid-19 (2021): <https://nikk.no/>

- [publikationer/jamstalldhetseffekter-av-covid-19/](#)
- Kvinnor som inte deltar i integrationsprogram (2021): <https://nordicwelfare.org/integration-norden/fakta/kvinnor-som-inte-deltar-i-integrationsprogram/>
 - Livsvillkor i Nordens rurala områden ur ett genusperspektiv (2020): <https://nikk.no/publikationer/livsvillkor-i-nordens-rurala-omraden-ur-ett-genusperspektiv/>
 - Comparing Gender and Media Equality Across the Globe (2020): <https://www.norden.org/en/publication/comparing-gender-and-media-equality-across-globe>
 - The Nordic Gender Effect at Work (2019): <https://www.norden.org/en/publication/nordic-gender-effect-work-0>
 - State of Nordic Fathers (2019): <https://www.norden.org/en/nordicfathers>
 - Is the Last Mile the Longest? Economic Gains from Gender Equality in Nordic Countries (2018): <https://www.norden.org/en/publication/summary-brief-last-mile-longest>

Mindre ulighed

Norden er et lige samfund, men beskæftigelsesgabets mellem EU- og ikke-EU-borgere udfordrer inklusionen

Økonomisk ulighed	Risiko for fattigdom og social eksklusion	Integration af ikke-EU-borgere på arbejdsmarkedet
		

De tre indikatorer knyttet til *mindre ulighed* viser, at de nordiske samfund generelt bygger på en høj grad af lighed, selvom der stadig er udfordringer at tage hånd om.

For den økonomiske ulighed, målt på Ginikoefficienten, ligger Norden helt i top blandt verdens lande og et par procentpoint bedre end gruppen af sammenlignelige lande.¹⁰ Den nuværende udviklingstendens peger på, at der siden 2004 har været en svagt stigende økonomisk ulighed i Norden, der dog ikke udfordrer Nordens generelt stærke økonomiske lighed fremadrettet og dermed, at ambitionerne fortsat er opfyldt i 2030 (grøn pil).

Også når det kommer til andelen af borgere i risiko for fattigdom og social eksklusion ligger Norden blandt de bedste lande i Europa. Det spejler situationen i gruppen af sammenlignelige lande. Situationen i Norden har ikke rykket sig mærkbart siden 2003, og Norden vurderes derfor også på dette område at have indfriet ambitionerne – både på nuværende tidspunkt og frem mod 2030, hvis den nuværende situation fastholdes.

I et ulighedsperspektiv har køn ingen stor betydning for risikoen for at leve i fattigdom eller social eksklusion. Alder synes derimod at være et parameter af betydning. Risikoen for fattigdom og social eksklusion er mere end tre gange så stor blandt de yngre målgrupper (16-24-årige) end blandt de 55+-årige. Der er også en vis regional ulighed i andelen af borgere, der lever i risiko for fattigdom og social eksklusion.

Den beskæftigelsesrettede integration af ikke-EU-borgere i Norden står frem som en markant udfordring. I 2019 var beskæftigelsesgabets på næsten 17 pct. – en situation, der har været forholdsvis stabil over de sidste 15 år. En markant kønsulighed falder i øjnene, idet beskæftigelsesgabets for kvinder med ikke-EU-baggrund er 23 pct (2019), mens beskæftigelsesgabets for mænd er noget mindre, nemlig 12 pct.

Alt i alt peger baselinemålingen på, at selvom Norden er kendetegnet af lige samfund, så er der stadig udfordringer at tage hånd om, hvis ambitionerne om et inkluderende samfund, hvor alle borgere deltager, skal fuldt indfries.¹¹ Det gælder særligt for ikke-EU-borgernes deltagelse på arbejdsmarkedet. Samfundsaktørerne peger også på, at den svagt stigende økonomiske ulighed er et opmærksomhedspunkt, selvom baselinemålingen peger på, at ambitionerne på dette område stadig tegner til at være opfyldt i 2030.

MERE VIDEN

- Nordic Children and Young People in Figures (2021): <https://pub.norden.org/nord2021-039/>
- Seven challenges for LGBTI equality – and how the Nordic cooperation can solve them (2021): <https://www.norden.org/en/publication/seven-challenges->

10. Gini-koefficienten måles for Norden til 27 på en skala fra 0 til 100.

11. [Vores vision 2030 Nordisk Samarbejde \(norden.org\)](https://www.norden.org/en/publication/seven-challenges-)

[lgbti-equality-and-how-nordic-cooperation-can-solve-them](#)

- Socialt bæredygtig grøn omstilling i Norden (2020): <https://www.norden.org/da/publication/socialt-baeredygtig-groen-omstilling-i-norden>
- Innvandring og innvandrere i Norden (2020): https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/435597?_ts=17574699570
- Veje til beskæftigelse for flygtninge-og indvandrerkvinder – En guide baseret på den aktuelt bedste viden fra de nordiske lande (2019): <https://www.norden.org/en/node/48372>
- Nordic integration and settlement policies for refugees: A comparative analysis of labour market integration outcomes (2019): <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1306724&dswid=-390>

Fred, retfærdighed og stærke institutioner

Den sociale tillid er høj, men valgdeltagelsen stagnerer

Social tillid	Valgdeltagelse	Kriminalitet, vold og vandalisme
		

De tre indikatorer knyttet til *fred, retfærdighed og stærke institutioner* peger på, at de nordiske samfund er fredelige og bygger på en stærk social tillid.

Den sociale tillid, en grundpille for de nordiske velfærdssamfund, er helt i top i Norden, der indtager de fem øverste pladser på listen over social tillid i EU-lande (2018). Den sociale tillid har været stabil de seneste 15 år, og der er ikke tegn på, at det ændrer sig. Også på tværs af køn er den sociale tillid stabil. Hvis denne situation fastholdes, vil ambitionerne også i 2030 være opfyldt.

Valgdeltagelsen til folketingsvalg er høj i de nordiske lande (knap 76 pct. i 2019). I forhold til de bedst præsenterende lande i EU er der dog stadig et

forbedringspotentiale. Udviklingen i den nordiske valgdeltagelse har været svagt faldende siden 1990 (79 pct.), og den fremadrettede udviklingstendens vurderes derfor at stagnere. Det er iøjnefaldende, at valgdeltagelsen i gruppen af sammenlignelige lande fra 1990 til 2019 er faldet fra knap 75 pct. til 57 pct. Det kan muligvis ses som et fingerpeg om, at eventuelle udfordringer med tillid til det politiske system i andre lande ikke i samme udstrækning er slået igennem i Norden.

Knap 9 pct. af de nordiske borgere rapporterede i 2019 om kriminalitet, vold og vandalisme, og tallet er faldet med 2,5 procentpoint siden 2004. Selvom Norden klarer sig bedre end gruppen af sammenlignelige lande, ligger Norden fortsat ikke helt i top, og baselinemålingen peger derfor på, at der stadig er rum for forbedring.

Samlet understreger baselinemålingen billedet af nordiske velfærdssamfund, der bygger på høj social tillid og en god demokratisk deltagelse. Skal ambitionerne indfries, kan deltagelsen i demokrati og tryghed styrkes yderligere. En faldende valgdeltagelse i gruppen af sammenlignelige lande kan muligvis tjene som et varsel om behovet for at understøtte legitimitet og tillid til de politiske systemer.

MERE VIDEN

- NABO – Social Inclusion of Youth in the Nordic Region (2021): <https://www.norden.org/en/publication/nabo-social-inclusion-youth-nordic-region>
- The Media for Democracy Monitor 2021 (2021): <https://www.norden.org/en/publication/media-democracy-monitor-2021-0>
- Power, Communication, and Politics in the Nordic Countries (2021): <https://www.norden.org/en/publication/power-communication-and-politics-nordic-countries>
- Democracy and climate engagement in the Nordic region same direction, different solutions (2020): <https://www.norden.org/en/publication/democracy-and-climate-engagement-nordic-region>
- Ett värdefullt samarbete – Den nordiska befolkningens syn på Norden (2017): <https://www.norden.org/en/node/7313>
- Trust – The Nordic Gold (2017): <https://www.norden.org/en/publication/trust-nordic-gold>

Stærkt kulturliv

Import af kulturprodukter fra andre nordiske lande er udfordret

Import af kulturprodukter fra andre nordiske lande	Offentlige udgifter til kultur	Husholdningernes udgifter til kultur
		

De tre indikatorer knyttet til målet om et *stærkt kulturliv* viser et blandet billede.

Importen af kulturprodukter fra de øvrige nordiske lande udgjorde i 2019 knap 19 pct. af den samlede import af kulturprodukter i Norden. Det er et relativt godt udgangspunkt for ambitionerne om et integreret Norden på kulturområdet. Dog er et opmærksomhedspunkt, at der er sket et betydeligt fald i importen over de senere år fra det historiske højdepunkt i 2004 (32 pct.). Skal ambitionerne indfries, er der derfor behov for at bringe udviklingen tilbage på sporet. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at i forhold til den overordnede import af varer fra andre nordiske lande (indikator 2.5.2) er nedgangen i import af *kulturprodukter* fra andre nordiske lande siden 2003 relativt større. Det kan antyde, at den kulturrelaterede import af varer fra andre nordiske lande er en særlig udfordring for ambitionerne om et integreret Norden.

De offentlige udgifter til kultur i Norden indfrier på nuværende tid ambitionerne, og Norden ligger endda bedre end gruppen sammenlignelige lande. Hvis den nuværende udviklingstendens holder stik, vil de offentlige investeringer i kultur øges yderligere frem mod 2030. Det peger på, at de nordiske lande prioriterer kulturlivet højt.

Også de private udgifter til kultur, der ses som et udtryk for de nordiske borgeres deltagelse i kulturlivet, vurderes at indfri ambitionerne. Udviklingen i private udgifter til kultur har været stigende over en længere årrække, således at den enkelte husstand på nuværende tidspunkt (2019) bruger dobbelt så meget som i 1995. Og hvis den nuværende udviklingstendens fastholdes, vil ambitionerne også for denne indikator være indfriet i 2030.

Samlet peger baselinemålingen på, at de nordiske lande investerer og deltager i kulturlivet. Det er positivt. De nordiske borgere virker dog i faldende grad interesserede i kulturprodukter fra andre nordiske lande, og det er en udfordring for ambitionerne om et integreret Norden på kulturområdet.

MERE VIDEN

- Covid-19-pandemiens effekter på kultursektoren i de nordiske landene (2021): <https://www.norden.org/da/node/50911>
- Covid-19 och de nordiska nyhetsmedierna (2021): <https://www.norden.org/da/node/50649>
- Kulturutgifter i Norden (2020): <https://kulturanalys.se/publikation/kulturutgifter-i-norden/>
- Folkbibliotek i Norden (2020): <https://kulturanalys.se/publikation/folkbibliotek-i-norden/>
- Making culture – Children's and young people's leisure cultures (2019): <https://kulturanalys.se/publikation/making-culture/>
- Museer i Norden (2018): <https://kulturanalys.se/publikation/museer-i-norden/>
- Kulturpolitisk styrning (2018): <https://kulturanalys.se/publikation/kulturpolitisk-styrning/>

Metode

Til fastlæggelse af baseline har Rambøll Management Consulting udviklet en vurderingsmodel for Vores vision 2030-baseline. Vurderingsmodellen bygger på internationalt etablerede målemetoder for bæredygtighed, der er udviklet som led i Agenda 2030 af EU, FN og Bertelsmann Stiftung.

I udviklingen af vurderingsmodellen har en ekspertgruppe kvalificeret og valideret udkastet, og en gruppe af samfundsaktører på tværs af de nordiske lande har givet input og bidrag til et udkast af baselinemålingen.

Nedenfor beskrives vurderingsmodellen og udviklingsprocessen nærmere.

Vurderingsmodellen

Metoden for vurdering af baseline tager afsæt i eksisterende tilgange på feltet, og den endelige vurderingsmodel er sammensat af fire byggeklodser:

A: Fastsættelse af øvre og nedre referencepunkt for hver indikatorer:

For at gøre målopfyldelsen af indikatorerne i Vores vision 2030 målbar, er der fastsat et kvantitativt øvre og nedre referencepunkt for hver indikator. Dette sker med afsæt i en 4-trins prioriteringstrappe.

B: Skalering og trafiklys-scoring: Modellens præsentation af status og udvikling i målopfyldelse tager afsæt i skalerings- og farvekodningsmetoden, som baserer sig på den årlige 'SDG Development Report'¹² (SDR)¹³. Hver indikators øvre og nedre grænse skales fra 0-100, og der tildeles herefter en score i dette spænd, der illustrerer status og udvikling for indikatoren gennem en 'trafiklysvisualisering' (grøn/gul/orange/rød).

C: Etablering af modellens benchmark: For at etablere et sammenligningsgrundlag for den nordiske status og udvikling i målopnåelse af de enkelte indikatorer, indhentes der data for top-5 præsterende og sammenlignelige OECD-lande.

D: Ulighedsvurdering: Der sker en vurdering af uligheder i relation til køn, alder og region for de indikatorer, hvor data er tilgængelige. Vurderingen er baseret på Theill-indekset og understøttes af supplerende tabeller.

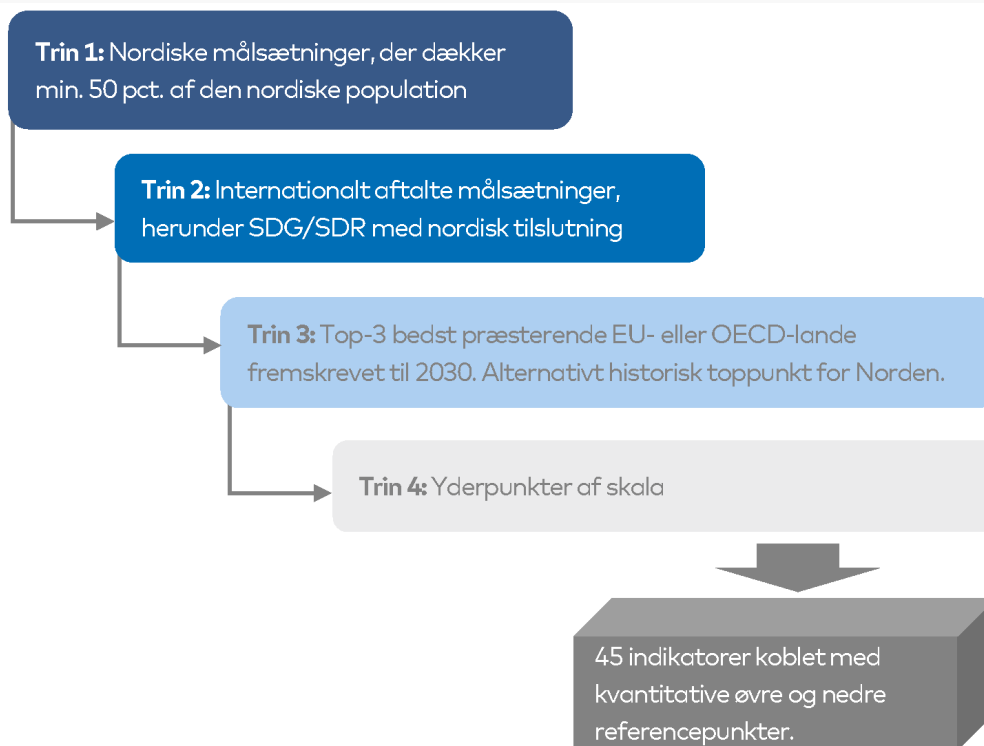
A: Fastsættelse af øvre og nedre grænse for NMR-indikatorer

Fundamentet for modellen er at kunne holde den nuværende og fremtidige status op imod konkrete og kvantificerbare referencepunkter for hver af de 45 indikatorer. For at muliggøre dette er det nødvendigt at knytte en kvantitativ øvre og nedre grænse til indikatoren. Fastsættelsen af den øvre grænse gøres ved brug af en prioriteringstrappe med afsæt i metoden udviklet i forbindelse med 'SDG Development Report' (SDR).

Prioriteringstrappen består af fire fastsættelsesmetoder for referencepunktet, hvor den øverste er at foretrække. Hvis ikke muligt rykkes der til det næste trin osv. Der er anvendt metoder til fastlæggelse af referencepunkter, der anvendes globalt og i de nordiske lande. Det sikrer, at baselinemålingen er baseret sig på bredt accepterede målsætninger.

Et overblik over prioriteringstrappen for de øvre referencepunkter er illustreret nedenfor.

Figur 5. Metodisk prioriteringstrappe til fastsættelse af referencepunkter for Vores vision 2030-indikatorer



Det nedre referencepunkt fastlægges ud fra enten en vægtet middelværdi for de ringest præsterende EU- eller OECD-lande, et teknisk minimum for indikatoren eller et historisk lavpunkt for Norden. Det nedre referencepunkt er fastlagt med afsæt i det øvre referencepunkt, og hvad der her vurderes at være ambitiøst, realistisk og nyttigt for den givne indikator i nordisk kontekst.

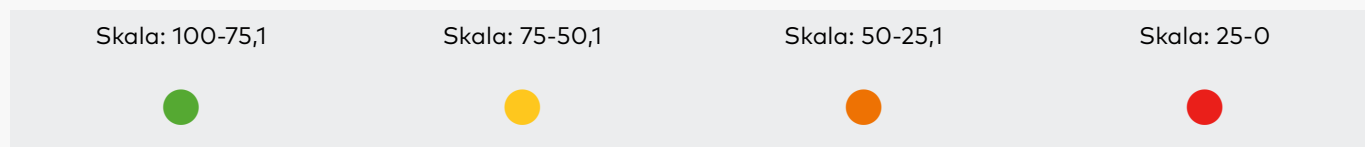
B: Modellens 'trafiklysvisualisering' af status og udvikling

Den næste byggekreds i modellen indebærer en re-skalering (normalisering)

12. Tidligere SDG Index & Dashboard.

13. Sustainable Development Report 2020, SDSN & Bertelsmann Stiftung (2020).

af den nedre og øvre grænse (fra step A) for hver indikator til en skala fra 0-100. Det er på denne skala, at indikatorens status i forhold til målopnåelse og udvikling visualiseres i modellen ved brug af en trinopdelt farvekode (trafiklys). Farven angiver, hvor 'langt' de nordiske lande er fra at nå det aggregerede øvre referencepunkt. Skaleringsmetoden og farvekodeinddelingen bygger på Sustainable Development Solutions Network¹⁴ (SDSN) og Bertelsmann Stiftung i deres årlige 'SDG Development Report'¹⁵ (SDR)¹⁶. Her opdeles skalaen fra 0-100 i fire lige store kvartiler som illustreret nedenfor.



Udviklingspil: Ud over en status for Nordens aktuelle score på de enkelte indikatorer foretages der en simpel fremskrivning af den historiske udvikling i indikatorens målopfyldeelse. Fremskrivningen vises som en trendlinje og pile, der med både retning og farve viser, om udviklingen i indikatoren understøtter målopnåelsen frem mod målet i 2030. Dette kan bidrage som vejviser for, om nordiske indsatser har haft den ønskede indvirkning, men samtidig også om der er indikatorer, hvor yderligere indsatser bør målrettes eller styrkes. Udviklingen tildeles en farve efter følgende kriterier:

Grøn pil = ved fremskrivning af indikatoren til 2030 er status inden for det grønne felt (75,1-100 pct.). Udviklingen vurderes at være på sporet.

Gul pil = ved fremskrivning af indikatoren til 2030 er udviklingen positiv, dvs. over 0,5 pct. forbedring mod det øvre referencepunkt, men ikke tilstrækkeligt til at opnå en placering i det grønne felt, dvs. 75,1-100 pct. i 2030. Udviklingen vurderes at være moderat positiv eller med moderate forbedringer.

Orange pil = ved fremskrivning af indikatoren til 2030 er udviklingen stagnerende inden for et spænd på -0,5-0,5 pct. Udviklingen stagnerer.

Rød pil = ved fremskrivning af indikatoren er udviklingen negativ med en udvikling på over 0,5 pct. i retning mod det nedre referencepunkt. Udviklingen går den forkerte vej.

Farverne betegner i baselinemålingen som følger:

14. SDSN blev dannet af i 2012 af FN's tidligere generalsekretær og har siden samlet ledende akademikere og videnskabsfolk for at promovere implementeringen af Verdensmålene. <https://www.unsdsn.org/about-us>. SDR er anerkendt af FN og OECD og er en global vurdering af regioners (heriblandt EU) og landes fremskridt mod at nå 2030-målene.

15. Tidligere SDG Index & Dashboard.

16. På samme måde som i SDR anvendes også "Leave no one behind"-princippet til fastsættelse af en nordisk-relevant øvre grænse i de tilfælde, hvor den nordiske status i dag allerede har opnået den i step A fastsatte målsætning (se trin 4, step A). Sustainable Development Report 2020, SDSN & Bertelsmann Stiftung (2020).

Status	Udviklingspile
 På nuværende tidspunkt indfrier Norden ambitionerne	 Norden er på sporet
 Der er fortsat udfordringer	 Der er moderate forbedringer
 Der er betydelige udfordringer	 Udviklingen stagnerer
 Der er store udfordringer	 Udviklingen går den forkerte vej

C: Fastsettelse af sammenligningsgrundlag (benchmark-lande)

Ud over at fremlægge en status og udvikling for nordisk scoring på de 45 NMR-indikatorer vil modellen også fremlægge et benchmark, hvor den absolutte nordiske score og udvikling sættes i forhold til niveauet og retningen i en gruppe af sammenlignelige lande. Med afsæt i Nordisk Ministerråds ambition om at blive den mest bæredygtige og integrerede region i verden etableres modellens benchmark ud fra de top-5 præsterende OECD-lande, der er samfundsøkonomisk sammenlignelige med de nordiske lande. Med 'sammenlignelige' menes de lande, der kun i lav grad varierer fra lande i Norden på en række relevante og forklarende makroøkonomiske parametre. Der er fastlagt en gruppe af sammenlignelige lande for hver af de strategiske prioriteringer. Der er udvalgt fem relevante og meningsfulde sammenligningslande ud fra makroøkonomiske parametre som købekraftsparitet, BNP per capita, investeringsandel i sundhed og uddannelse, ulighed (Ginikoefficient) m.m. Gruppen af sammenlignelige lande for hver strategisk prioritering fremgår nedenfor:

Et grønt Norden: Østrig, Frankrig, Tyskland, Italien, Schweiz, UK og New Zealand

Et konkurrencedygtigt Norden: Østrig, Belgien, Holland, Tyskland, Frankrig, Canada, New Zealand

Et socialt bæredygtigt Norden: Østrig, Belgien, Tjekkiet, Estland, Frankrig, Tyskland og Holland.

D: Vurdering af uligheder i relation til køn, alder og region ("Leave no one behind")

I modellens sidste udviklingsstep vurderes det, om der er en betydelig forskel på målopfyldelse set i forhold til aldersgrupper, køn og region, hvor det er relevant og data er tilgængelige. Det skal ses i forlængelse af Agenda 2030's fokus på "Leave No One Behind" og vil tydeliggøre, om alle samfundsgrupper er ligeligt inkluderet i relation til den pågældende indikator.

Ulighedsanalysen er baseret på et Theill-indeks, der muliggør en vurdering af størrelsen af uligheder. Theil-indekset er et specialtilfælde af det Generaliserede entropy indeks og beregnes på følgende måde:

$$T = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{y_i}{\bar{y}} \ln \left(\frac{y_i}{\bar{y}} \right), \quad \bar{y} \neq 0, y_i > 0, T \in (0, \infty)$$

Hvor N er antal kategorier, eksempelvis antal regioner, y_i er den relevante variabel, som vi undersøger ulighed for i den i 'te-kategori, eksempelvis beskæftigelsesfrekvensen i den i 'te-region. $\bar{y}$ er middelværdien på tværs af kategorierne.

Ved perfekt lighed vil indekset være lig med nul, $T = 0$. Indekset er i teorien ubundet og kan derfor gå mod uendelig, men i et praktisk henseende vil den øvre grænse være givet ved $LN(N)$ ¹⁶, som vi kan benytte til at definere total ulighed.

En tilsvarende tilgang har blandt andet været anvendt af OECD til at give en indikation på ulighed mellem regioner. Det er blandt andet en styrke, at indekset giver mulighed for at sammenligne graden af ulighed på tværs af indikatorer.

Vurderingen tager udgangspunkt i data fremsendt af Nordisk Ministerråd og suppleret med indsamling af statistiske data fra anerkendte offentlige databaser (bl.a. Danmarks Statistik, Statistisk Sentralbyrå etc.).

Kvalificering af baselinemodel og måling gennem inddragelse af ekspertgruppe og civilsamfund

For at kvalificere vurderingsmodellen metodisk er der inddraget **ekspertsparring** gennem tre workshops og møder.

Dels er der afholdt en workshop med en ekspertgruppe sammensat specifikt til projektet. Denne ekspertgruppe bestod af deltagere fra Danmarks Statistik, Statistikmyndigheten SCB (S), Statistisk Sentralbyrå (N), The Finnish Environment Institute (SYKE), Oslo Centre for Interdisciplinary Environmental and Social Research, Nordregio og tre eksperter fra Nordisk Ministerråds Ekspertgruppe for Bæredygtig udvikling.

Dels har den udviklede vurderingsmodel og de indledende resultater været præsenteret for Nordisk Ministerråds Ekspertgruppe for Bæredygtig Udvikling gennem et møde og en efterfølgende workshop.

For at kvalificere og validere de indledende resultater af baselinemålingen er der også afholdt **tre workshops med samfundsaktører** fra de nordiske lande med fokus på hver af de tre strategiske prioriteringer. I de tre

workshops er civilsamfundsaktørerne kommet med input til: 1) Hvordan de ser styrker og svagheder ved den nordiske baselinemåling i relation til andre målinger af bæredygtighed, og 2) om de oplever, at de indledende resultater fra baselinemålingen afspejler deres kendskab til feltet. Samfundsaktørerne er endelig blevet bedt om input til, 3) hvordan den nordiske baseline kan anvendes til at mobilisere og skabe opmærksomhed om Vores vision 2030.

Input fra inddragelse af eksperter og civilsamfund er løbende blevet integreret i baselinemålingen og i metoden. Den detaljerede vurderingsmodel inkl. data kan er overdraget til Nordisk Ministerråd til videre opdatering inklusive et bilag med en detaljeret beskrivelse af metoden.

Bilag 1 – Nordiske indikatorer for Vores vision 2030

Nedenfor fremgår et overblik over udviklingsindikatorerne for de tre strategiske prioriteringer:

Et grønt Norden

Nr.	Indikator	Beskrivning
Bekæmpa klimaförändringen (SDG 13)		
1.1.1	Utsläpp av växthusgaser ^{*13.2.2}	Indikatoren visar utvecklingen av de totala territoriella växthusgasutsläppen (inklusive internationellt flyg).
1.1.2	Utsläpp av konsumtionsbaserade växthusgaser ^{*13.2.2}	Indikatoren visar utvecklingen av de totala konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen.
1.1.3	Arktiska istäckets omfattning	Indikatoren anger hur många kvadratkilometer i Arktis som täcks av is.
Hållbar energi (SDG 7)		
1.2.1	Andelen förnybar energi av bruttoenergianvändningen ^{*7.2.1}	Indikatoren visar andelen förnybar energi av bruttoenergianvändningen.
1.2.2	Energianvändning i relation till BNP ^{*7.3.1}	Indikatoren visar relationen mellan energiförsörjning och den ekonomiska produktionen (BNP). En lägre kvot indikerar att det går åt mindre energi för att producera en enhet BNP. BNP uttrycks i fasta priser.
1.2.3	Utsläppsintensitet av växthusgaser från energianvändning	Indikatoren visar utvecklingen i förhållandet mellan energirelaterade växthusgasutsläpp och bruttoinlandsanvändningen av energi (i ton CO ² -ekvivalenter) jämfört med år 2000.
Hållbar konsumtion och produktion (SDG 12)		
1.3.1	Materialavtryck per invånare ^{*8.4.1/12.2.1}	Materialavtrycket rapporterar mängden primära material som krävs för att betjäna ett lands slutliga efterfrågan på material. Materialavtrycket per invånare beskriver således den genomsnittliga materialanvändningen för den slutliga efterfrågan i ett land.
1.3.2	Återvinningsgrad av kommunalt avfall ^{*12.5.1}	Indikatoren visar andelen återvunnet kommunalt avfall av den totala mängden genererat kommunalt avfall.
1.3.3	Antal registrerade miljömärkningslicenser	Variabeln som presenteras är antalet registrerade licenser kopplade till den Nordiska Miljömärkningen Svanen den 31/12 respektive år.
Livet på land (SDG15)**		
1.4.1	Andel skyddade landområden (i relation till landets totala yta) ^{*15.1.2}	Andel skyddad mark enligt Natura2000 (Danmark, Finland och Sverige). Norge och Island: Nationalparker och Naturreservat. För Norge även skyddade landskapsområden och för Island även Habitat protection.
1.4.2	Andel ekologisk jordbruksmark ^{*2.4.1}	Andel ekologisk jordbruksareal (produktiv och hållbar) av all jordbruksareal.

1.4.3	Vanligt förekommande fåglar i odlingslandskap*15.5.1	Common farmland bird index. Index över förekomsten av vanligt förekommande fåglar i odlingslandskap, valt av varje lands BirdLife organisation. Index 2000 = 100.
Livet i havet (SDG14)***		
1.5.1	Skyddade marina områden (total area)*14.5.1	Skyddat marint område enligt Natura2000 (Danmark, Finland och Sverige). Norge: Skyddat marint område.
1.5.2	Övergödning (eutrofiering) av Östersjön*14.1.1	Indikatorn visar antalet ton av kväve och fosfor som tillförs till Östersjön varje år. Mätningarna baseras på sju områden från Bottenviken i norr till Kattegat mellan Danmark och Sverige. Det som mäts är den totala tillförseln via luften och från vattendrag.
1.5.3	Fiskbeståndet i Arktis och Barents hav*14.4.1	Fiskbeståndet i nordöstra Arktis och Barents hav. Denna indikator beskriver det sammanlagda beståndet av torsk, strömming och blåvitling uttryckt 1 000 ton.

** Med koppling till Ingen hunger (SDG 2). *** Med koppling till Rent vatten och sanitet för alla (SDG 6).

Et konkurrencedygtigt Norden

Nr.	Indikator	Beskrivning
God utbildning för alla (SDG 4)		
2.1.1	Uppnådd utbildningsnivå: högskole-/universitetsutbildning*4.1.2	Andelen i befolkningen i åldersgruppen 30-34 år som slutfört eftergymnasial studier
2.1.2	Personer som lämnar utbildning i förtid	Andelen personer i åldern 18-24 år som lämnar utbildning i förtid.
2.1.3	Vuxnas deltagande i fortbildning*4.3.1	Andelen vuxna i åldern 25-64 år som deltagit fortbildning under de senaste 4 veckorna. Deltagande i utbildning är ett mått på livslångt lärande.
Anständiga arbetsvillkor och hållbar ekonomisk tillväxt (SDG 8)		
2.2.1	Sysselsättningsgrad	Sysselsättningsgraden visar andelen sysselsatta i befolkningen i åldersgruppen 15-64.
2.2.2	Andel sysselsättning i privata företag relaterade till cirkulär ekonomi (och bioekonomi)	Indikatorn visar andelen anställda inom återvinningsssektorn, reparations- och återanvändningssektorn och hyres- och leasingområdet av totalt antalet anställda.
2.2.3	Årlig tillväxt av BNP*8.1.1	Indikatorn visar den procentuella förändringen i bruttonationalprodukt jämfört med föregående år, i fasta priser. Fasta priser (istället för löpande priser) tar bort effekterna av prisförändringar, och serien visar volymförändringen i BNP.
Hållbar industri, innovation och infrastruktur (SDG 9)		
2.3.1	Utgifter för forskning och utveckling som andel av BNP*9.5.1	Totala "in-house-utgifter" till forskning och utveckling som andel av BNP, procent. Intramurala/"in-house" FoU-utgifter är alla löpande och fasta utgifter för FoU som utförs under en viss period, oavsett finansieringskälla.
2.3.2	Antal patentansökningar inom miljörelaterad teknologi	Antalet patentansökningar till EPO, inom områden som av OECD klassas som "Selected environmental-related technologies", i antal per 100 000 invånare.
2.3.3	Digital ekonomi- och samhällsindex (DESI)	Digital ekonomi- och samhällsindex (DESI) belyser utifrån en sammanvägning av 37 mått ländernas övergripande digitala

		prestanda och framsteg när det gäller digital konkurrenskraft.
Hållbara städer och samhällen (SDG 11)		
2.4.1	Andel persontransport i bussar och tåg av total persontransport*11.2.1	Andelen kollektiva transporter av den totala passagerartransporten, uttryckt i passagerarkilometer (pkm). Kollektiva transporter avser bussar och tåg. Den totala persontransporten inkluderar personbilar, bussar och tåg.
2.4.2	Exponering för luftföroreningar med partiklar i stadsområden*11.6.2	Årlig genomsnittlig koncentration av partiklar mindre än 2,5µm i luften i tätorter. Indikatoren är befolkningsviktad så att tätorterna viktas i proportion till sin befolkningsstorlek.
2.4.3	Genomsnittlig andel öppen plats i städer för allmänhetens användning i bebyggda område*11.7.1	Denna indikator finns för närvarande inte framtagen statistik för.
Fri rörlighet		
2.5.1	Inomnordisk immigration	Indikatoren visar immigrationen från boende i andra nordiska länder än det egna landet, i antal per 10 000 invånare
2.5.2	Import av varor från Nordiska länder	Andel av total import av varor som kommer från övriga nordiska länder.
2.5.3	Inomnordisk arbetspendling över landsgränser	Indikatoren mäter antalet personer som arbetspendlar över gränserna i region Öresund – mellan Danmark och Sverige.

Et socialt bæredygtigt Norden

Nr.	Indikator	Beskrivning
God hälsa och välbefinnande (SDG 3)		
3.1.1	Förväntad medellivslängd vid födseln	Förväntad återstående livslängd vid födseln.
3.1.2	Självskattad hälsa	Andelen som skattar sin hälsa som god eller mycket god
3.1.3	Dödlighet före 75 års ålder, i sjukdomar som går att förebygga och bota	Antal dödsfall i specifika sjukdomar per 100 000 invånare i åldern 0–75 år. Åldersfördelningen är standardiserad för att göra länderna jämförbara. De sjukdomar som inkluderas är sådana som anses möjliga att bota eller att förhindra.
Jämställdhet (SDG 5)		
3.2.1	Könssegregerad arbetsmarknad	Indikatoren är ett mått som heter the standardised index or Karmel and MacLachlan index (IP). Den kan tolkas som den andel av den sysselsatta befolkningen som skulle behöva byta yrke för att åstadkomma en jämn fördelning av män och kvinnor mellan yrken.
3.2.2	Pappors andel av uttag av föräldraledighet	Indikatoren visar pappors andel av uttag av föräldraledighet.
3.2.3	Andel kvinnor i nationella parlament*5.5.1	Denna indikator visar andelen kvinnor bland de som valt till de nationella parlamenten
Minskad ojämlikhet (SDG 10)****		
3.3.1	Ginikoefficient	Ginikoefficient är en ekonomisk måttenhet på ojämlikhet, t. ex. inkomstfördelning.
3.3.2	Andel personer som lever under risk för fattigdom och social utslagning	Sammanfattningsmått baserat på följande kriterier: (1) personer under fattigdomströskeln (60 procent av nationell

		disponibel medianinkomst efter sociala transfereringar), (2) allvarlig materiell fattigdom, och (3) hushåll med mycket låg arbetsintensitet
3.3.3	Skillnad i arbetslöshet/inaktivitet mellan födda utanför EU och inrikes födda	Denna indikator visar differensen mellan andelen personer som är arbetslösa eller inaktiva bland de som är födda utanför EU jämfört med de som är födda i landet.
Fredliga och inkluderande samhällen (SDG 16)		
3.4.1	Social tillit	Denna indikator anger på en tiogradig skala hur pass stor tillit man har till andra människor i största allmänhet. Skalan går från 0 som innebär inget förtroende till 10 som innebär att de flesta människor är pålitliga.
3.4.2	Valdeltagande vid val till de nationella parlamenten	Andel av den röstberättigade populationen som avlagt en röst (korrekta, blanka och inkorrekta röster).
3.4.3	Andel av befolkningen som upplever problem med brott, våld och vandalism*16.2.1	Indikatorn visar andelen av befolkningen som rapporterade att de upplever problem med brott, våld eller vandalism i deras lokala område.
Stärkt kulturliv		
3.5.1	Import av kulturrelaterade varor från Nordiska länder	Andel av import av kulturrelaterade av varor som kommer från övriga nordiska länder.
3.5.2	Offentliga utgifter för kultur som andel av BNP	Indikatorn anger andel av statens (inklusive regioner och kommuners) budget som allokeras till kulturen.
3.5.3	Hushållens kulturutgifter, index (2015=100)	Indikatorn visar hushållens utgifter på rekreations- och kulturtjänster. Den uttrycks som utvecklingen i fasta priser jämfört med 2015. Individens och hushållens utgifter för kulturvaror och -tjänster betraktas som en approximation för deltagandet i kultur.

**** Med koppling till Ingen fattigdom (SDG 1).

Bilag 2 – Referencepunkter

A green Nordic Region

Number	Indicator	Step	Upper boundary	Lower boundary	Method used to set the boundaries
Climate Action (SDG 13)					
1.1.1	Emission of greenhouse gasses	1	61% reduction compared to 1990-levels.	Emission volume as in 1990	Upper boundary: Weighted average of the Nordic countries national 2030-targets Lower boundary: Emission as in the reference year used in the Paris Agreement.
1.1.2	Emission of consumption-based GHGs	2	74.884 Tusind Ton	192.010 Tusind Ton	Upper boundary: 61% reduction of 2010 level (historical maximum since 2008) Lower boundary: Historical maximum since 2008
1.1.3	Expanse of the Arctic ice coverage	3	12 mio km ²	0	Upper boundary: The upper bound is set as the historical maximum in since 1979 with respect to the levels measured in marts. The upper boundary is therefore not an average between Marts and September. Lower boundary: Technical Minimum
Sustainable energy (SDG 7)					
1.2.1	Renewable energy share of the gross energy use	1	89,4%	3%	Upper boundary: Weighted national nordic targets Lower boundary: As defined in the SDR-report
1.2.2	Energy use in relation to GDP	2	32,5%	0%	Upper boundary: EU-defined target - Reduction in energy usage of 32,5 pct. Lower boundary: 2018-levels as this is reference point from the reduction
1.2.3	Emission intensity of greenhouse gases from energy use	2	0	Historical max.	Upper boundary: SDR-report, using a Technical optimum Lower boundary: Historical maximum value
Sustainable consumption and production (SDG 12)					
1.3.1	Material footprint per inhabitant	4	14,538	47,07	Upper boundary: Weighted average of the 3 OECD-countries with the lowest footprint, forecasted to 2030 Lower boundary: Weighted average of the 3 OECD-countries with the highest footprint, forecasted to 2030
1.3.2	Degree of recycling of municipal waste	2	60%	0%	Upper boundary: EU-defined target Lower boundary: Technical minimum
1.3.3	Number of registered ecolabelling	4	Continued avg. Historical	0	Upper boundary: A continued historical growth. I.e. the 2019 number of licenses has been forecasted to the number that would result in 2030 assuming the same avg. Yearly growth rate.

	licenses		growth rate		Lower boundary: Technical minimum
Life on land (SDG 15)					
1.4.1	Proportion of protected land areas (in relation to the country's total area)	2	30%	0%	Upper boundary: EU-defined target, as no national targets have been found Lower boundary: Technical minimum
1.4.2	Proportion of organic agricultural land	2	25%	0%	Upper boundary: EU-defined target, as no national targets have been found Lower boundary: Technical minimum
1.4.3	Common birds in agricultural landscapes	2/3	100	0	Upper boundary: Index of 100 (2000 as historical maximum) Lower boundary: Technical minimum
Life in the ocean (SDG 14)					
1.5.1	Protected marine area (total area)	2	30% (corresponding to an area of 126.268 km ²)	0%	Upper boundary: EU-defined target, as no national targets have been found. Lower boundary: Technical minimum
1.5.2	Eutrophication of the Baltic Sea	3	Max. Discharge of 113.173 ton N/year and 3.102 ton P/year	Historic max. Discharge of N and P	Upper boundary: Max. Discharge (of N and P) to the area per year (MAI), defined by HELCOM Lower boundary: Historical max. Discharge (of N and P both)
1.5.3	Northeast Atlantic Catches, by fish species	3	TAC, per species: Cod, Herring, Blue Whiting	MSY, per species: Cod, Herring, Blue Whiting	Upper boundary: Historical Maximum Lower boundary: Technical minimum

A competitive Nordic Region

Number	Indicator	Step	Upper boundary	Lower boundary	Method used to set the boundaries
Good education for all (SDG 4)					
2.1.1	Level of education attained: college / university education	4	59,80%	0%	Upper boundary: The weighted average performance for the top 3 performing EU countries, forecasted to 2030. Lower boundary: Technical minimum
2.1.2	People who leave education prematurely	4	0,60%	11%	Upper boundary: The weighted average performance for the top 3 performing EU countries, forecasted to 2030. Lower boundary: Historical Maximum
2.1.3	Adult participation in continuing education	4	35,10%	0%	Upper boundary: The weighted average performance for the top 3 performing EU countries, forecasted to 2030. Lower boundary: Technical minimum
Decent work and sustainable economic growth (SDG 8)					
2.2.1	Degree of employment	2	80,43%	57,4%	Upper boundary: The weighted average for the top 3 performing OECD countries, forecasted to 2030 Lower boundary: The weighted average for the lowest 3 performing OECD countries, forecasted to 2030
2.2.2	Proportion of employment in private companies related to the circular economy	4	8,13	0%	Upper boundary: Weighted average of the top 3 EU performing countries, forecasted to 2030 Lower boundary: Technical minimum
2.2.3	Annual GDP growth	2	5,08%	-4,60%	Upper boundary: The weighted average for the top 3 performing OECD countries, forecasted to 2030 Lower boundary: Historical minimum for the Nordic region in the period 2000-2017.
Sustainable industry, innovation, and infrastructure (SDG 9)					
2.3.1	Expenditure on research and development as a share of GDP	2	3,7% of BNP	0% of BNP	Upper boundary: Best performing OECD countries Lower boundary: Technical Minimum
2.3.2	Number of patent applications in environmental-related technology	4	5,43 per 100.000 inhabitants	0	Upper boundary: Weighted share of environmental patent applications per country GDP, from the top 3 performing OECD countries, multiplied by the sum of the Nordic countries GDP and then lastly scaled to patents pr. 100.000 inhabitants in the Nordic region Lower boundary: Technical minimum

2.3.3	Digital Economy and Society Index (DESI)	4	100	0	Upper boundary: Technical optimum Lower boundary: Technical minimum
Sustainable cities and societies (SDG 11)					
2.4.1	Percentage of passenger transport in buses and trains of total passenger transport	4	28,80	0,00	Upper boundary: The weighted average performance for the top 3 performing EU countries, forecasted to 2030. Lower boundary: Technical minimum
2.4.2	Exposure to air pollutants with particles in urban areas	2	6,3	87	Upper boundary: SDR-report Lower boundary: SDR-report
2.4.3	Average share of open publicly available spaces in the built environment	3	15m2/indb.	0 m2/indb	Upper boundary: Target defined by the WHO-case study report Lower boundary: Technical minimum
Free Mobility					
2.5.1	Intra-nordic immigration	4	Historical max.	0	Upper boundary: Historical maximum Lower boundary: Technical minimum
2.5.2	Import of goods from Nordic countries	4	Historical max.	0	Upper boundary: Historical maximum value Lower boundary: Technical minimum
2.5.3	Nordic region work-related commuting across nordic national borders	4	Historical max.	0	Upper boundary: Historical maximum value Lower boundary: Technical minimum

A socially sustainable Nordic Region

Number	Indicator	Step	Upper boundary	Lower boundary	Method used to set the boundaries
Good health and well-being (SDG 3)					
3.1.1	Life expectancy at birth	2	83	54	Upper boundary: SDR-report Lower boundary: SDR-report
3.1.2	Self-rated health	4	100%	53%	Upper boundary: The weighted average performance for the top 3 performing EU countries, forecasted to 2030. Lower boundary: The weighted average for the worst 3 performing OECD countries, forecasted to 2030
3.1.3	Mortality before the age of 75, in diseases that can be prevented and cured	4	138	401	Upper boundary: Weighted average of national targets from Denmark and Sweden, forecasted to 2030 Lower boundary: Weighted average of the three lowest performing EU countries, forecasted to 2030
Gender equality (SDG 5)					
3.2.1	Gender-segregated labor market	4	13,16	20,22	Upper boundary: The weighted average for the top 3 performing EU countries, forecasted to 2030 Lower boundary: The weighted average for the lowest 3 performing EU countries, forecasted to 2030
3.2.2	Fathers' share of parental leave	4	50%	0%	Upper boundary: Technical optimum Lower boundary: Technical minimum
3.2.3	Share of women in national parliament	4	50%	0%	Upper boundary: Technical optimum Lower boundary: Technical minimum
Reduced inequalities (SDG 10)					
3.3.1	Gini coefficient	2	27,5	63	Upper boundary: SDR-report Lower boundary: SDR-report
3.3.2	Proportion of people living at risk of poverty and social exclusion	2/4	50% reduction	20,5%	Upper boundary: Technical Maximum Lower boundary: Technical Minimum
3.3.3	Difference in unemployment / inactivity between those born outside the EU and those born at home	4	0%	Historical max.	Upper boundary: Technical minimum Lower boundary: Historical maximum
Peaceful and inclusive societies (SDG 16)					

3.4.1	Social trust	4	10	0	Upper boundary: Historical Maximum Lower boundary: Weighted average of the three lowest performing EU countries, forecasted to 2030
3.4.2	Electoral turnout in national parliaments	4	100%	46%	Upper boundary: Weighted average of the 3 best performing OECD countries Lower boundary: Weighted average of the 3 poorest performing OECD countries
3.4.3	Share of population who report problems with crime, violence, or vandalism	4	0%	17%	Upper boundary: Technical optimum Lower boundary: Weighted average of the three lowest performing EU countries, forecasted to 2030
Strong culture					
3.5.1	Import of culture-related goods from Nordic countries	4	Historical max.	0	Upper boundary: Historical maximum Lower boundary: Technical minimum
3.5.2	Public expenditure on culture as share of GDP	4	5,07%	0%	Upper boundary: Historical maximum Lower boundary: Technical minimum
3.5.3	Household expenditure on culture	4	325	0	Upper boundary: Historical Maximum Lower boundary: Technical minimum

Om denne publikation

NORDEN – EN BÆREDYGTIG OG INTEGRERET REGION? Baseline rapport for Vores vision 2030

PolitikNord 2021:724

ISBN 978-92-893-7037-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-7038-7 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/politknord2021-724>

© Nordisk Ministerråd 2021

Denne publikation er skrevet af Rambøll Management Consulting og finansieret af Nordisk Ministerråd. Indholdet afspejler ikke nødvendigvis holdninger, meninger eller anbefalinger fra Nordisk Ministerråd.

1. version, 22.6.2021

Layout: Louise Jeppesen

Video: Common Ground

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer